

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY ZĄBKOWICE
ŚLĄSKIE**

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie

II. Zakres opracowania

III. Cechy opracowania

Horyzont czasowy

Dostosowanie do standardów Unii Europejskiej

Zgodność z Europejską strategią regionu wałbrzyskiego 1998 - 2002

IV. Metodyka pozyskiwania informacji

V. Ważniejsze dane dot. gminy Ząbkowice Śląskie

VI. Analiza SWOT

Mocne strony

Szansę

Słabe strony

Zagrożenia

VII. Wizja

VIII. Priorytety 1 - 6 *Priorytet*

Terytorialny zasięg realizacji Partnerzy strategiczni

Stan istniejący — uwarunkowania

Cele strategiczne

IX. Zakończenie

X. Drzewo celów

I. WPROWADZENIE

W krajach o ugruntowanej demokracji systematycznie wzrasta ustrojowe znaczenie gmin i regionów. Wynika to z samej zasady demokracji jak i przekonania, że wyzwolenie inicjatyw lokalnych i regionalnych zwiększa konkurencyjność poszczególnych obszarów, a co za tym idzie, przyczynia się do stymulowania rozwoju. Jest to filozofia, która współgra z postindustrialną fazą rozwoju gospodarczego naszej cywilizacji.

Strategia rozwoju gminy umożliwia stabilną i długofalową realizację opracowanych programów rozwojowych. Przyniesie to zdecydowanie lepsze rezultaty, niż działania nawet intensywne, ale niespójne lub nie następujące po sobie w optymalnej kolejności. Ta oczywista prawda przyświecała Zarządowi i Radzie Gminy Ząbkowice Śląskie w podjęciu prac nad realizacją niniejszego przedsięwzięcia. Statutowe organy samorządowe uzyskały tutaj pełne wsparcie wszystkich liczących się gminnych środowisk społecznych, politycznych i gospodarczych.

Na mocy postanowień szczytu berlińskiego z kwietnia 1999 roku, ze środków budżetowych Wspólnoty będą także finansowane polskie regiony i gminy w ramach tzw. funduszy przedakcesyjnych. Brak umiejętności korzystania z funduszy unijnych przez samorządy lokalne i regionalne to „choroba wieku dziecięcego”, którą obserwowano praktycznie we wszystkich krajach wchodzących do UE. Sytuacja ta zmienia się z upływem czasu, lecz brak możliwości (umiejętności) konsumowania dostępnych środków finansowych boleśnie dotyka wiele gmin i regionów w okresie przedakcesyjnym i bezpośrednio po wstąpieniu do UE. Jak wynika z dostępnych informacji na temat unijnej działalności miast i gmin niemieckich (dane z 1997 roku), aktualnie jeszcze około 2/3 z nich uzyskuje wsparcie z Komisji Europejskiej. Dotyczy to głównie projektów dwóch sfer: rynku pracy i zatrudnienia oraz infrastruktury (gminy finansowały te projekty z własnych środków jedynie w 10% - 60%).

Bezpośrednim impulsem dla realizacji niniejszego dzieła stała się konieczność określenia strategicznych priorytetów rozwojowych Gminy, jako bazy do sporządzenia opracowania z zakresu planowania przestrzennego pn. *„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ząbkowice Śląskie”*, zwłaszcza w części „sprecyzowanie kierunków i polityki przestrzennej Gminy”.

Niniejsze „Kierunki strategii ...” powstały w Biurze Planowania Przestrzennego w Wałbrzychu na zlecenie UMiG Ząbkowice Śląskie. Większość informacji zawartych w tym opracowaniu uzyskano w efekcie intensywnej pracy z przedstawicielami Gminy uczestniczącymi w zajęciach warsztatowych.

II. ZAKRES OPRACOWANIA

Zasadniczą część niniejszej strategii, tj. priorytety polityki wzrostu wraz z celami strategicznymi przedstawionymi w kontekście istniejących uwarunkowań, opracowano w pełnym zakresie. Niektóre jej punkty zdecydowaliśmy się przedstawić w formie nieco skróconej, a dwa (dotychczasowa pomoc ze środków UE dla Gminy i główne źródła finansowania) pominięto. Należy przyjąć, że niniejsze opracowanie obejmuje około 80% zakresu standardowego dla opracowań spełniających wymogi UE i może łatwo zostać poszerzone.

Niniejsze opracowanie może (powinno) być podstawą do sporządzania długo, średnio, krótkoterminowych i operacyjnych planów działań, w których priorytety i cele strategiczne znajdują wyraz w postaci konkretnych zadań.

Uwaga: Komentarze przy celach wspierających nie mają na celu wyczerpania wszystkich zadań niezbędnych dla ich realizacji. Mają jedynie przedstawić sugestie co do kierunku realizacji tych celów.

III. CECHY OPRACOWANIA

Horyzont czasowy

Strategię opracowano przy założeniu, że zadania z niej wynikające będą realizowane na przestrzeni **10 lat** a więc obejmuje lata **2000 - 2009**. Jest to wariant optymistyczny, opierający się na założeniu dostępności środków finansowych (w tym również z UE). Tak więc w rzeczywistości może okazać się, że niniejsza strategia wytycza nasze działania nawet na kilkanaście lat.

Dostosowanie do standardów Unii Europejskiej

Przyjęte w niniejszej strategii cele spełniają wszystkie podstawowe wymogi, jakie winny mieć w myśl kanonów przyjętych w UE. Cele są m.in. *SMART* („eleganckie”), ponieważ charakteryzują się następującymi cechami:

<i>Specific</i>	-	specyficzne, dokładnie określone,
<i>Measurable</i>	-	mieralne,
<i>Agreed</i>	-	uzgodnione,
<i>Realistic</i>	-	realne,
<i>Timed</i>	-	określone czasowo.

Zgodność z Europejską strategią regionu wałbrzyskiego 1998 - 2002

Przyjeliśmy, że strategia Gminy Ząbkowice Śląskie winna być w określonym zakresie spójna z opracowaną w 1997 roku *Europejską strategią regionu wałbrzyskiego 1998 - 2002*. Cecha ta oczywiście nie ma istotnego wpływu na układ priorytetów i celów wspierających.

Aby można było stosunkowo łatwo ocenić spójność obydwu dokumentów, niniejsze opracowanie zaprojektowano w układzie zbliżonym do strategii regionalnej.

IV. METODYKA POZYSKIWANIA INFORMACJI

Za optymalną uznano metodę zajęć warsztatowych, które przeprowadzono w dniach 28 maja oraz 11 i 23 czerwca 1999 roku. W celu uzyskania maksymalnej efektywności prac moderator przygotował metodę kombinowaną. Zajęcia składały się z klasycznych warsztatów planistycznych, dwóch ankiet błyskawicznych oraz ukierunkowanych prac w małych zespołach. Ponadto wykorzystano zestawienia danych opracowane przez WUS w Wałbrzychu.

Zajęcia pozwoliły, w drodze pełnego konsensusu, na zidentyfikowanie wszystkich ważnych obszarów problemowych oraz preferencji rozwojowych wynikających z istniejących uwarunkowań, na określenie mocnych i słabych stron Gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Anonimoweankiety błyskawiczne dały obraz rzeczywistych odczuć uczestników warsztatów, z wyeliminowaniem wpływu obecności innych osób. Wyniki tych ankiet spowodowały w niektórych przypadkach pewne przewartościowania ocen uwarunkowań oraz preferencji rozwojowych. Praca w podzespołach pozwoliła z kolei na pozyskanie danych nieosiągalnych w dostępnych opracowaniach oraz niekiedy bardzo szczegółowych uwarunkowań a także oczekiwań wśród lokalnych społeczności.

W części *Załączniki* przedstawiono wyniki zbiorczego opracowania obydwu ankiet błyskawicznych. Załączono również listę obecności na zajęciach warsztatowych.

V. WAŻNIEJSZE DANE DOTYCZĄCE GMINY ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE

Dane zestawione w tabelach 1 - 6 uzyskano dzięki pracy uczestników zajęć warsztatowych, z Rocznika Statystycznego Województwa Wałbrzyskiego 1998 oraz innych materiałów opracowanych przez WUS w Wałbrzychu.

Tabela 1 -Powierzchnia, ludność - stan na 31.12.1997 r.

	gmina Ząbkowice	W tym miasto
Powierzchnia w km ²	146,88	13,63
Ludność	24526	17381
Zaludnienie na km ²	167	1242
Ludność w wieku produkcyjnym	14827	10823
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,7	-2,1
Saldo migracji	-47	-34
Sołectwa (miejscowości)	16(17)	(1)

Tabela 2 - Pracujący (wybrane działy wg EKD) - stan na 30.09.1997 r.

	gmina Ząbkowice	w tym miasto
Pracujący ogółem	6463	5905
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	208	45
Górnictwo i kopalnictwo	29	0
Działalność produkcyjna	2460	2330
Budownictwo	247	235
Handel i naprawy	605	592
Hotele i restauracje	38	38
Administracja, edukacja, ochrona zdrowia	1838	1693

Dane WUS dot. pracujących w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy zatrudniających powyżej 5 pracowników

Tabela 3 - Bezrobocie w Gminie - stan na 31 grudnia

	1995 r.	1996 r.	1997 r.	1998 r.
Ludność w wieku produkcyjnym	14744	14780	14827	
Pracujący ogółem	6073	6223	6463	
Udział pracujących (*)	41,2%	42,1%	43,6%	
Razem bezrobotni zarejestrowani	2559	2068	1496	1170
w tym kobiety	1302	1017	805	618
Udział bezrobotnych (*)	17,4%	14,0%	10,1%	
Stopa bezrobocia w %			15,6%	
Udział bezrobotnych ..(*) (wał)	17,3%	14,8%	11,3%	
Stopa bezrobocia w wojew. (wał)		22,3%	17,3%	
Bezrobotni z prawem do zasiłku		1163	445	419
Bezrobotni podejmujący pracę		1305	1275	881
Bezrobotni uczestniczący w szkoleniach		132	178	197

(wał) - w byłym województwie wałbrzyskim

(*) – w byłym woj. Wałbrzyskim

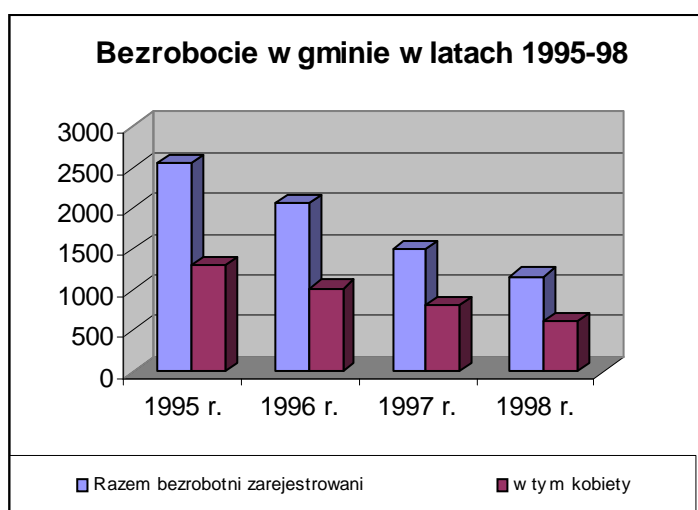

Tabela 4 - Obiekty noclegowe turystyki - stan na 31.07.1997 r.

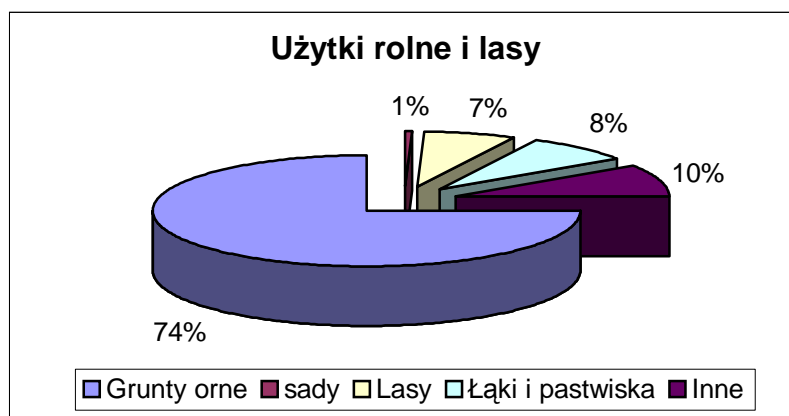
	gmina Ząbkowice	w tym miasto
Obiekty	1	1
miejsca noclegowe ogółem	29	29
miejsca noclegowe całoroczne	29	29

Tabela 5 - Jednostki zarejestrowane w systemie REGON -
stan na 25.12.1997 r.

	gmina Ząbkowice	w tym osoby fizyczne
Razem	1739	1378
Sektor publiczny	51	0
Sektor prywatny	1688	1378
Działalność produkcyjna	214	172
Budownictwo	206	182
Handel i naprawy	756	597
Transport i składowanie	92	85

Tabela 6 - Użytkowanie gruntów w Gminie wg UMiG

Powierzchnia ogólna Gminy w ha	14688
Użytki rolne w ha	12138
w tym: grunty orne w ha	10887
sady w ha	80
łąki i pastwiska w ha	1171
Lasy w ha	1001

VI. ANALIZA SWOT

Mocne strony:	Słabe strony:
<ul style="list-style-type: none"> • <i>sprzyjające położenie geograficzne i komunikacyjne, bliskość granicy państwowej z Czechami,</i> • <i>duże zasoby gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych,</i> • <i>klimat sprzyjający rolnictwu,</i> • <i>liczna baza producentów rolnych,</i> • <i>czyste środowisko naturalne (dotyczy głównie powietrza),</i> • <i>potencjał ludzki - młodzi ludzie zdobywają wykształcenie,</i> • <i>kadra inżynieryjno — techniczna w zawodach elektro - technicznych,</i> • <i>aktywność małego biznesu, głównie handlu,</i> • <i>siedziba powiatu,</i> • <i>historyczny charakter miasta, zabytki kultury świeckiej i religijnej,</i> • <i>zawansowana telefonizacja Gminy,</i> • <i>dobra dostępność (sieć magistralna) w zakresie infrastruktury - gaz, woda, energia elektryczna,</i> • <i>dobrze rozwinięta sieć dróg,</i> • <i>wolne tereny pod przemysł i budownictwo mieszkaniowe będące własnością gminy,</i> • <i>duża ilość placówek oświatowych,</i> • <i>rozwinięta sieć banków,</i> • <i>współpraca z miastami partnerskimi w Niemczech i Czechach,</i> • <i>organizujemy imprezy - również o randze międzynarodowej (np. Folk fiesta).</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>słabo rozwinięte przetwórstwo rolno — spożywcze,</i> • <i>rozdrobienie gospodarstw rolnych,</i> • <i>niezagospodarowane tereny po PGR - ach,</i> • <i>nadal wysokie bezrobocie, wzrost ubóstwa,</i> • <i>słabo rozwinięta baza turystyczna, zwłaszcza hotelowo — gastronomiczna,</i> • <i>brak obwodnicy wschodniej miasta,</i> • <i>zły stan techniczny znacznej części dróg, brak parkingów,</i> • <i>wystrzężony tabor komunikacyjny,</i> • <i>brak wysypiska odpadów stałych,</i> • <i>stan infrastruktury technicznej (woda, kanalizacja, gaz) na terenie Miasta i Gminy,</i> • <i>zły stan techniczny infrastruktury obiektów publicznych,</i> • <i>stara, zdekapitalizowana substancja mieszkaniowa,</i> • <i>brak budownictwa komunalnego i spółdzielczego,</i> • <i>niedoinwestowana baza oświatowa,</i> • <i>słabo eksponowane zabytki (promocja zewnętrzna i miejscowa),</i> • <i>starzejące się społeczeństwo i duża ujemna migracja,</i> • <i>zła baza techniczna leczenia społecznego,</i> • <i>składowisko odpadów pogalwanicznych,</i> • <i>nieumiejętność korzystania z dostępnych środków finansowych,</i> • <i>wiedza przedsiębiorców często nie przystaje do rosnących wymagań rynku,</i> • <i>słabe przygotowanie przedsiębiorców i producentów rolnych do konkurencji europejskiej,</i> • <i>mała dostępność do usług doradczych dobrej jakości</i>

Szansę:	Zagrożenia:
<ul style="list-style-type: none"> • <i>budowa drogi ekspresowej Wrocław - Kłodzko - Brno - Wiedeń,</i> • <i>możliwość korzystania z funduszy UE,</i> • <i>zainteresowanie kapitału zagranicznego,</i> • <i>sąsiedztwo atrakcyjnych turystycznie i gospodarczo gmin,</i> • <i>dostępność komunikacyjna (kołowa i kolejowa) pobliskich gmin i centrów,</i> • <i>ogólnomiastowy rozwój turystyki.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>bezrobocie w regionie,</i> • <i>wysokie obciążenia podatkowe i ZUS,</i> • <i>niedobór środków centralnych na modernizację dróg i szlaków kolejowych,</i> • <i>rosnące wymagania rynku wobec osób zajmujących się biznesem,</i> • <i>wzrost bezrobocia w okresie wstąpienia Polski do UE,</i> • <i>zbyt skomplikowane procedury, biurokracja,</i> • <i>ogólnopolski rozwój przestępczości i narkomanii</i>

VII. WIZJA

W aktualnej sytuacji polityczno - gospodarczej środowiska samorządowe i gospodarcze Gminy Ząbkowice Śląskie za najistotniejsze uważają:

Uzyskanie ożywienia gospodarczego i zapewnienie zrównoważonego rozwoju Gminy w oparciu o aktywność biznesową małych i średnich przedsiębiorstw preferujących działalność nieuciążliwą dla środowiska, nowoczesny (poddany głębokiej restrukturyzacji) sektor rolniczy, przy jednoczesnym inspirowaniu rozwoju branży turystycznej z istotną rolą agroturystyki.

Wsparciem dla tego procesu będzie szybki rozwój infrastruktury, długofalowa polityka proekologiczna a także wzrost kwalifikacji i umiejętności zasobów rynku pracy oraz promowanie pozytywnego wizerunku Gminy.

W wyniku realizacji tak sformułowanego celu nastąpi poprawa standardu życia mieszkańców oraz zostanie ułatwiony proces koniecznych przemian i dostosowanie się do nowych warunków w okresie integracji z Unią Europejską.

PRIORYTET 1 Zapewnienie maksymalnego wsparcia dla tworzenia i działania małych i średnich przedsiębiorstw, przy utrzymaniu znaczenia istniejącego przemysłu

Terytorialny zasięg realizacji:

- *drobna przedsiębiorczość, przetwórstwo rolne, usługi - cały obszar Gminy*
- *pozostała działalność przemysłowa — głównie Ząbkowice Śląskie, takie teren Szklar, Olbrachcic oraz innych miejscowości*

Partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie,*
- *zarządy przedsiębiorstw z terenu Gminy,*
- *Starosta Ząbkowicki,*
- *Wojewoda Dolnośląski,*
- *Ministerstwo Gospodarki,*
- *Komitet Integracji Europejskiej*
- *Agencja Techniki i Technologii*
- *Ośrodek Euro Info Centre przy DARR S.A. w Wałbrzychu*

Kontekst

K.1.1. W gminie Ząbkowice Śląskie, podobnie jak w całej Polsce, obserwujemy systematyczny wzrost aktywności lokalnych przedsiębiorców prywatnych rozwijających swe interesy w oparciu o miejscową bazę. I tak o ile (Roczniki statystyczne 1997 i 1998) w 1996 r. zarejestrowano (system REGON) na terenie naszej Gminy 1605 przedsiębiorstwa, z tego 1553 w sektorze prywatnym a w tym 1253 stanowiły przedsiębiorstwa osób fizycznych, to wg stanu na 25.12.1997 r. ogółem zarejestrowano już 1739 przedsiębiorstw z tego 1688 w sektorze prywatnym w tym 1378 osób fizycznych. Wybrane rodzaje działalności: działalność produkcyjna - 214 przedsiębiorstwa (osoby fizyczne 172), budownictwo -206 (182), handel i naprawy - 756 (597), transport i składowanie - 92 (85). Zachodzący proces oceniamy pozytywnie jako jeden z objawów ugruntowywania się, również w naszym regionie, zasad gospodarki rynkowej.

K. 1.2. Według danych o podmiotach gospodarczych zarejestrowanych w UMiG, wg stanu na koniec 1997 roku, przedsiębiorstw osób fizycznych było znacznie więcej bo 1712 a wg stanu na 30 czerwca 1999 roku, aż 1835. Należy jednak przyjąć, że w tej ewidencji jest pewna ilość firm „martwych” i ewidencja REGON znacznie dokładniej odzwierciedla stan rzeczywisty. Niestety obserwujemy również zjawisko upadku wielu firm. W okresie od 1994 roku do 30 czerwca 1999 roku z ewidencji wykreślono 802 przedsiębiorców (w tym samym okresie zarejestrowano ich 1367).

K.1.3. Obecnie na terenie Gminy funkcjonują 809 firmy handlowe, 338 w zakresie produkcji i usług przemysłowych, 247 firmy budowlane, 229 w zakresie usług niematerialnych, 81 w zakresie transportu, 78 w zakresie usług materialnych i 53 w zakresie gastronomii. W okresie od 1994 roku do końca 1998 roku zanotowano spadek wpisów w ramach działalności handlowej i gastronomicznej. W budownictwie zanotowano niewielki wzrost, a w usługach niematerialnych -znaczny (w 1994 - 21 firm, w 1997 - 57 firm, w 1998 - 41).

K.1.4. Największymi przedsiębiorstwami na terenie naszej Gminy są:

1. Legrand FAEL Sp. z oo. (głównym udziałowcem jest kapitał francuski), produkuje aparaturę elektryczną (wyłączniki instalacyjne i silnikowe, mikrołączniki, rozdzielnice), zatrudnienie 1050 osób.
2. Elektrotechniczna Spółdzielnia Inwalidów „ELSIN” Zakład Pracy Chronionej, produkuje sprężarki, prostowniki, zasilacze, transformatory itp., zatrudnienie 200 osób, planowana modernizacja kotłowni.
3. ZPH „RAM” Zakład Ozdób Choinkowych Zakład Pracy Chronionej, właściciel pan Ryszard Masełko, eksport do USA, Niemiec, Szwajcarii i Austrii, zatrudnienie 80 osób.
4. Przedsiębiorstwo Wodno - Melioracyjne Sp. z oo. wykonuje roboty w zakresie budownictwa hydrotechnicznego, proekologicznego, inwestycji melioracyjnych i budownictwa inżynieryjno - technicznego, zatrudnienie 75 osób, posiada wolne obiekty i grunty do zagospodarowania.
5. PPUiH „TEJA” Sp. z oo. produkuje maszyny, urządzenia i aparaty dla przemysłu chemicznego i spożywczego, zatrudnienie 50 - 60 osób, posiada wolne obiekty i grunty do wdzierzawienia.

Wszystkie powyższe zakłady zlokalizowane są w Ząbkowicach Śląskich. Największą firmą z poza Miasta jest Przedsiębiorstwo „TAGA” (Tadeusz Galński) w Olbrachcicach, zatrudniająca 30 osób (nietyпова stolarka budowlana). Wśród zakładów prywatnych najwięcej świadczy usługi w zakresie, ślusarstwa, motoryzacji, kamieniarstwa i budowlano - instalacyjne. Przedsiębiorcy oceniają swoją sytuację ekonomiczną najczęściej od dostatecznej do średniej.

K.1.5. Przemysł wydobywczy w Gminie Ząbkowice Śląskie ma bardzo bogatą historię. Do 1983 roku w Szklarach wydobywano rudę niklu (istniała również tu huta) a do II Wojny Światowej - węgiel brunatny (Sadlno) i chryzoprazy (Szklary). Aktualnie eksploatowane są złoża:

- „Braszowice”, gabra, Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych Sp. z oo. we Wrocławiu,
- „Braszowice”, magnezyt, Dolnośląskie Zakłady Magnezytowe S.A. (wyrobisko eksploatacyjne w sąsiedniej gminie Bardo),
- „Brodziszów - łom W”, granodioryt (sjenit), Roman Grzegórzek.

K.1.6. Spośród 13 złóż kopalin zlokalizowanych na obszarze Gminy, jedynie złoża: „Brodziszów - łom W” i „Brodziszów - łom N” (sjenit) oraz Albertów

(surowce ilaste ceramiki budowlanej) są złożami niekolizyjnymi. Złoża węgla brunatnego i gliny kamionkowej w obrębie Sadlno oraz złoża sjenitu „Brodziszów I” - to złoża kolizyjne. Pozostałe są złożami częściowo kolizyjnymi. Eksploatowane złoża gabra i magnezytu w Braszowicach są zakwalifikowane jako częściowo kolizyjne ze względu na zagospodarowanie terenu - w granicach terenu górniczego przebiega droga międzynarodowa.

K. 1.7. Zakwalifikowanie do eksploatacji nowych złóż jest mocno ograniczone przez konieczność ochrony gleby wysokich klas bonitacyjnych, infrastruktury i kompleksów leśnych. Trzy obszary zakwalifikowano jako prognostyczne:

- Kluczowa, gnejs i amfibolit, przypuszczanie zasoby ok. 400 tys. ton,
- Koziniec, gnejs - około 1500 tys. ton,
- Strąkowa, piasek - około 100 tys. ton.

Prowadzono prace wiertniczo - poszukiwawcze za kwarcytami i chryzoprazami - niestety nie stwierdzono istnienia tych kopalin o znaczeniu złożowym.

K. 1.8. Na obszarze Gminy wody podziemne występują w osadach czwartorzędu i trzeciorzędu oraz metamorficznych i intruzywnych podłoża krystalicznego. Są wody o zwierciadle swobodnym lub lekko napiętym, czasami napiętym subartezyj-skim. Wg stanu na marzec 1997 roku na dysponujemy 15 odwiertami (studniami) o głębokości od 1,5 do 67 m, o wydajności od 6 do 82 m³/h. Związek Wodociągów i Kanalizacji Ząbkowice Śląskie jest właścicielem 10 spośród tych odwiertów. Zagrożeniem dla wód podziemnych są odpady komunalne, składowisko osadów pogalwanicznych, żużel i popioły oraz częściowo zrekultywowane hałdy w Szklarach zawierające żużel hutniczy z nieczynnej huty niklu.

K.1.9. Od maja 1993 roku obowiązują w Gminie ulgi i zwolnienia dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Miasta i Gminy. Skorzystało z nich dotychczas jedynie 4 przedsiębiorców. Korzystanie z ulg ma miejsce na wniosek zainteresowanych firm. Zakres ulg przedstawia się następująco:

1. Zwalnia się od podatku od nieruchomości przez okres 2 lat podmioty prowadzące działalność z zakresu produkcji i usług (z wyłączeniem handlu) jeśli spełnią jeden z warunków:
 - a) nabyły lub wydzierżawiły nieruchomość w celu wybudowania i uruchomienia zakładu produkcyjnego lub usługowego,
 - b) nabyły lub wydzierżawiły przedsiębiorstwo (będące w upadłości lub likwidacji) lub jego część a jednocześnie zatrudnią w uruchomionym zakładzie co najmniej 5 osób stale zamieszkujących na terenie Miasta lub Gminy i utrzymają ten stan zatrudnienia przez okres zwolnienia.
2. Zwalnia się od podatku od nieruchomości na okres 3 lat nowo otwarte za kłady prowadzące działalność w zakresie kowalstwa lub zduństwa.
3. Obniża się podatek od nieruchomości od powierzchni związanej z prowadzeniem działalności rzemieślniczej w wysokości:
 - o 10% dla rzemieślników szkolących 1 ucznia,

- o 15% dla rzemieślników szkolących 2 uczniów,
- o 20% dla rzemieślników szkolących 3 i więcej uczniów.

4. Zwalnia się z czynszu najmu przez okres 6 miesięcy podmioty podejmujące działalność (z wyłączeniem handlowej) w lokalach użytkowych, które w dwóch kolejnych przetargach nie znalazły nabywców.

K.1.10. Wiedza przedsiębiorców rozpoczynających działalność (i nie tylko) dosyć często niestety ogranicza się tylko do meritum sprawy, tj. produkcji towarów lub świadczenia konkretnych usług. Nieznajomość prawa gospodarczego, możliwości pozyskiwania wsparcia finansowego ze źródeł innych niż banki i całego szeregu innych uwarunkowań istotnych w gospodarce rynkowej powoduje, że wiele firm boryka się z dużymi trudnościami i w konsekwencji upada. Jest to jedną z istotnych przyczyn, tłumaczących fakt likwidacji około 59% firm na terenie naszej Gminy (patrz punkt K. 1.2).

K.1.11. Poprawia się dostępność i jakość doradztwa biznesowego. Powstają kolejne firmy świadczące usługi w zakresie doradztwa podatkowego, rolnego, technicznego, BHP, ochrony środowiska, prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania oraz prowadzących obsługę prawną przedsiębiorców. Uruchomienie w Ząbkowicach Punktu Szansy pozwala na dostarczanie podstawowej wiedzy dla osób pragnących rozpocząć działalność biznesową i ułatwia dostęp do informacji na temat regionalnych instytucji wspierających przedsiębiorczość. Daje to także możliwość ciągłej i skoordynowanej współpracy z Urzędem Pracy.

K.1.12. Wobec braku inwestorów miejscowych z dużymi zasobami kapitałowymi, sprawą niezwykle istotną staje się konieczność pozyskania inwestorów z zewnątrz, w tym również zagranicznych. Na terenie Ząbkowic posiadamy działki z możliwością zaopatrzenia w media (energia elektryczna, woda, kanalizacja) w sposób zorganizowany do układu ogólnomiejskiego, ujęte w planie zagospodarowania przestrzennego:

- a) przy ul. Cukrowniczej o pow. 9 ha, na nieuciążliwy przemysł, magazyny, składy, usługi,
- b) w pobliżu ul. Kamienieckiej o pow. 14 ha, na usługi, nieuciążliwy przemysł,
- c) rejon ul. Wrocławskiej i Przemysłowej o pow. 32052 m², pod zabudowę przemysłu, baz i składów,
- d) pomiędzy ul. Krzywą a drogą nr 8 o pow. 7 ha, na kompleks usług związanych z obsługą ruchu turystycznego
- e) pięć działek o łącznej pow. 9679 m² po byłej cukrowni, na działalność produkcyjno usługową oraz działki w rejonie ul. Powstańców Warszawy, Polnej, Orkana i Głowackiego pod budownictwo mieszkaniowe z dopuszczeniem działalności usługowej.

Ponadto w miejscowości Jaworek dysponujemy terenem uzbrojonym przewidzianym pod inwestycje o powierzchni 5 ha.

K.1.13. Zainteresowanie ze strony inwestorów zagranicznych jest niestety małe. Aktualnie obszarem zdecydowanie bardziej konkurencyjnym jest Specjalna Strefa Ekonomiczna w Kłodzku - przenosi się tam „nasza” firma FAEL ELFA Sp. z oo. z kapitałem niemieckim

CELE STRATEGICZNE

Cel 1.1. Maksymalne wsparcie dla działania i tworzenia przedsiębiorstw przemysłowych

We współpracy lokalnego samorządu i zarządów przedsiębiorstw upatrujemy niezbędny warunek skutecznego funkcjonowania przemysłu, co przynosi wszechstronne korzyści, w tym przede wszystkim dochody mieszkańcom i samej Gminy. Chcemy zwiększyć ilość stanowisk pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych w ciągu następnych 10 lat co najmniej o 30%. Za istotne czynniki zachęcania do inwestowania w naszej Gminie uważamy zaoferowanie odpowiednich uzbrojonych terenów (patrz **cel 1.4**), przyjaznej atmosfery, uproszczenia procedur oraz systemu ulg i preferencji. Zakładając koegzystencję funkcji przemysłowej z rolnictwem i turystyką, będziemy preferowali powstawanie i działalność przedsiębiorstw stosujących technologie przyjazne dla środowiska.

Cel 1.2. Wszechstronne wspieranie powstawania i funkcjonowania przedsiębiorstw małego biznesu

Uważamy, że ilość działających przedsiębiorstw małego biznesu powinna być zdecydowanie większa i w ciągu następnych 10 lat winna ulec zwiększeniu o co najmniej 50%. Zakładamy konieczność szczególnie intensywnych działań zmierzających do uruchomienia biznesowej działalności nierolniczej na terenach wiejskich, gdzie znaczna część właścicieli drobnych gospodarstw nie sprosta konkurencji (w okresie integracji z UE) i będzie musiała szukać innego zajęcia. Oprócz całego zakresu usług bytowych dla miejscowej ludności będziemy propagować także powstawanie agroturystyki oraz przedsiębiorstw przetwórstwa rolnego (patrz priorytety 2 i 3). Również w tym przypadku, za niezwykle ważne uważamy zaoferowanie odpowiednich uzbrojonych terenów (patrz **cel 1.4**), przyjaznej atmosfery, uproszczenia procedur oraz systemu ulg i preferencji.

Cel 13. Uruchomienie gminnego lub międzygminnego ośrodka wspierania przedsiębiorczości

Ośrodek taki winien działać głównie w systemie non profit a jego zadaniem byłoby przede wszystkim prowadzenie działalności edukacyjnej (głównie wiedza dot. samodzielnej działalności biznesowej, warunki konkurencji na rynkach europejskich) i profesjonalnego konsultingu. Skuteczność inicjowanych tutaj działań wymaga m.in. współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy. Brak możliwości

korzystania z taniego profesjonalnego doradztwa nie może stanowić bariery rozwojowej. Centrum doradztwa spełniałoby pozytywną rolę także w obszarach objętych **priorytetami nr 2 i 3** - tj. dla rolnictwa, przedsiębiorstw przetwórstwa rolnego oraz branży turystycznej i agroturystyki. Jego zadaniem byłoby także informowanie na temat dostępności środków finansowych ze źródeł pomocowych.

Cel 1.4. Przygotowanie terenów dla działalności przemysłowej i usługowej

Na terenie Ząbkowic posiadamy stosunkowo duże obszary przeznaczone dla nieuciążliwej działalności przemysłowej i usługowej (również z takim przeznaczeniem ujęte w planie zagospodarowania przestrzennego). Są to działki z możliwością zaopatrzenia w media (energia elektryczna, woda, kanalizacja) w sposób zorganizowany do układu ogólnomiejskiego. Ich lokalizacja to przede wszystkim:

- a) przy ul. Cukrowniczej - powierzchnia 9 ha,
- b) w pobliżu ul. Kamienieckiej- powierzchnia 14 ha,
- c) rejon ul. Wrocławskiej i Przemysłowej - powierzchnia 32052 m²,
- d) pięć działek po byłej cukrowni - o łącznej powierzchni 9679 m².

Chcielibyśmy możliwie szybko zakończyć ich zbrojenie we wszystkie media zasilające, łącznie z możliwością uzyskania dostępu do koniecznej ilości łączy abonenckich.

Tereny te muszą być do natychmiastowej dyspozycji dla potencjalnego inwestora, który będzie mógł rozpocząć działalność niezwłocznie po dokonaniu koniecznych uzgodnień. Problem ten będzie miał szczególnie istotne znaczenie po wyczerpaniu się „pojemności” strefy ekonomicznej w Kłodzku.

Atrakcyjne tereny przy drodze krajowej nr 8 (rejon ul. Krzywej) chcemy przeznaczyć przede wszystkim na działalność usługową związaną z obsługą ruchu turystycznego (patrz **cel 3.2**).

Cel 1.5. Ułatwienie dostępu do niebankowych źródeł finansowania działalności gospodarczej

Dostęp do niebankowych instrumentów finansowania działalności gospodarczej, to jeden z elementarnych czynników warunkujących możliwości inwestycyjne drobnych przedsiębiorców. Jest to szczególnie istotne na etapie transformacji gospodarczej, w okresie konsolidowania się klasy średniej. Zadania środowisk samorządowych w tym zakresie nie mają oczywiście związku z przeznaczaniem na ten cel środków budżetowych Gminy. Widzimy jednak konieczność współpracy ze środowiskami gospodarczymi i usilne działania umożliwiające powstanie i działanie instytucji wspierających lokalną działalność biznesową typu lokalny fundusz pożyczkowy lub lokalny fundusz poręczeń kredytowych. Zakładamy, że efektywność takich organizacji będzie większa, jeśli będą obejmowały większy obszar i dlatego tutaj także widzimy potrzebę współpracy międzygminnej.

Cel 1.6. Lepsze dostosowanie oferty przedsiębiorstw do warunków konkurencji na rynku europejskim

Obserwujemy niski poziom wiedzy odnośnie warunków gospodarowania w UE. Dotyczy to zwłaszcza drobnych przedsiębiorców oraz producentów rolnych. Musimy wspomóc nasze przedsiębiorstwa w rozpoznawaniu formalnych a zwłaszcza jakościowych wymogów lokowania swoich wyrobów na zjednoczonym rynku europejskim. Zintegrowanie wysiłku wszystkich (większości) firm, pozwoli na uzyskanie szerokiego dostępu do wiedzy w tym zakresie. Chcemy, aby proces ten był wymierny w postaci możliwie licznych certyfikatów norm ISO pozyskiwanych przez przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy.

Cel 1.7. Stosowanie nowoczesnych technologii eksploatacji surowców naturalnych

Pozyskiwanie surowców naturalnych jest i będzie istotną częścią gminnej gospodarki. Ten segment działalności gospodarczej musi harmonijnie koegzystować z rolniczą i turystyczną funkcją naszej Gminy. Będziemy preferować tylko oszczędną i racjonalną gospodarkę złożami, dopuszczać tylko takie systemy ich wybierania, które zapewnią możliwie pełną ochronę krajobrazu, stosunków wodnych oraz gruntów o wyższych klasach bonitacyjnych. Przed uruchomieniem działalności wydobywczej musimy mieć także pewność, że nie będzie ona kolidowała z innymi, aktualnymi lub przyszłymi, formami działalności na danym terenie. Musi zostać zapewniona pełna rekultywacja terenów po zakończonej eksploatacji.

Poszukiwanie i wydobywanie kamieni półszlachetnych i ozdobnych (dotyczy głównie rejonu Szklar i Masywu Grochowa w Braszowicach) z możliwością wstępnej ich obróbki i osadzenia w okuciach, mogłoby stanowić ogromną atrakcję dla turystów odwiedzających naszą Gminę (patrz **priorytet 3**).

PRIORYTET 2 Umocnienie rodzinnych gospodarstw rolnych, ich głęboka restrukturyzacja, wprowadzenie nowych form organizacyjnych i rozwiązań agrotechnicznych oraz wspieranie lokalnego przetwórstwa rolno - spożywczego

Terytorialny zasięg realizacji:

- *rolnictwo - obszary rolnicze Gminy (również część obszaru Ząbkowice Śl.)*
- *przetwórstwo rolne - wszystkie miejscowości Gminy, głównie Ząbkowice Śląskie*

Partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie,*
- *Starosta Ząbkowicki,*
- *Wojewoda Dolnośląski,*
- *Ministerstwo Gospodarki,*
- *Komitet Integracji Europejskiej*
- *Regionalny Zarząd Melioracji i Usług Wodnych w Świdnicy*
- *Ośrodek Euro Info Centre przy DARR S.A. w Wałbrzychu*

Kontekst

- K.2.1. Główna część naszej Gminy to stosunkowo płaskie tereny tzw. Obniżenia Ząbkowickiego. Pozostała część to wysoczyzny morenowe, grzbiety i wzgórza wyspowe oraz przedgórze. Dobre rolniczo ziemie i sprzyjający klimat przesądzają o fakcie, że rolnictwo jest i będzie jedną z wiodących funkcji Gminy.
- K.2.2. Warunki wegetacyjne występujące w naszej Gminie należy uznać za sprzyjające dla rolnictwa. Występuje tu klimat umiarkowanie ciepły i umiarkowanie wilgotny. Średnia roczna temperatura wynosi 7 do 8 °C, średnia temp. lipca = 17 do 18 °C a średnia temp. stycznia = -3 do - 2 °C. Roczne usłonecznienie wynosi 1400 godzin, z tego w półroczu ciepłym - 1100 godzin. Okres gospodarczy rozpoczyna się 13 -14 marca i trwa średnio 249 - 253 dni. Okres wegetacyjny rozpoczyna się 1 - 4 kwietnia i trwa około 213-217 dni. Roczna suma opadów wynosi około 650 mm (z tego w okresie wegetacyjnym 60 - 68%) a pokrywa śnieżna zalega przez 50 - 60 dni. Roczna wilgotność względna wynosi 78%.
- K.2.3. Użytki rolne w Gminie zajmują obszar wg Rocznika statystycznego 12.138 ha (wg danych z UMiG 11.949 ha). Wskaźnik: obszar gruntów ornych do powierzchni gminy wynosi ponad 74,12% przy średniej w byłym województwie wałbrzyskim 39% (2 pozycja wśród 45 gmin). Lesistość Gminy kształtuje się jedynie na poziomie około 7%. Inne dane dotyczące użytkowania gruntów przedstawiono w rozdziale V. *Ważniejsze dane dotyczące Gminy Ząbkowice Śląskie* (tabela nr 6 i wykres).

K.2.4. Warunki glebowe to czynnik zdecydowanie sprzyjający dla produkcji rolnej. Na obszarze Gminy przeważają gleby w III i IV klasie bonitacyjnej - około 82% całości użytków rolnych. Grunty w klasach od I do IV stanowią aż około 94% a w klasach V i VI tylko około 6% całości użytków rolnych. Do najlepszych należą gleby lessowe ilaste położone głównie we wsiach Tarnów, Bobolice, Stolec, Braszowice, Zwrócona, Olbrachcice Wlk. i Jaworek. Należą one do kompleksu pszenno - buraczanego.

K.2.5. Strukturę własności użytków rolnych w Gminie przedstawia poniższa tabela (dane wg ostatniego spisu rolnego):

Lp.	Rodzaj własności	%
1	Indywidualne gospodarstwa rolne	52%
2	PGR i pozostałe jednostki	24%
3	Grunty spółdzielni	7%
4	Państwowe Gospodarstwa Leśne	7%
5	Pozostałe grunty (w trwałym zarządzie i dzierżawie)	10%

K.2.6. Cechą zdecydowanie niekorzystną jest zbyt mały areal większości indywidualnych gospodarstw rolnych. W Gminie mamy 1467 indywidualnych a ich średnia wielkość kształtuje się na poziomie 8,5 — 10 ha. Areal, na którym gospodarują rolnicy indywidualni, zwiększony jest dzięki użytkowaniu ziemi z zasobów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. AWRSP dysponuje gruntami po byłych PGR - np. Gospodarstwo AWRSP Bobolice o ogólnej powierzchni około 3000 ha. Rolnicy dzierżawią z tych zasobów 530 ha i są zainteresowani ich wykupem.

K.2.7. Dobre gleby sprzyjają uprawie zbóż i rzepaku a także uprawie buraków cukrowych i ziemniaków. Plony pszenicy udaje się uzyskiwać (wg danych z UMiG) na poziomie 46 dt/ha, jęczmienia 38 dt/ha, rzepaku 21 dt/ha, buraków cukrowych 420 dt/ha a ziemniaków 150 dt/ha.

K.2.8. Pogłowie zwierząt gospodarskich w ostatnich latach znacznie zmalało. Wg danych uzyskanych z UMiG, w Gminie hoduje się: 2.123 sztuk bydła w tym 807 krów (w gospodarstwach indywidualnych 1.463 w tym 570 krów), 30.710 sztuk trzody chlewnej w tym 1.562 macior (w gospodarstwach indywidualnych 28.613 w tym 1.474 macior oraz 13 sztuk owiec i 74 konie (owce i konie w całości w gospodarstwach indywidualnych). Na 1467 gospodarstw zwierzęta hoduje się w 816.

K.2.9. Opłacalność produkcji rolnej w sposób istotny ograniczana jest dzięki przechwytywaniu zysków przez pośredników. Jest to problem, z którym borykają się rolnicy w wielu częściach Polski.

K.2.10. Poniższa tabela (dane z powszechnego spisu rolnego 1996) przedstawia liczbę ludności powyżej 15 lat zamieszkałą w gospodarstwach rolnych (lub z działką rolną) wg poziomu wykształcenia. Poziom wykształcenia tej części naszych mieszkańców jest niestety stosunkowo niski. Tylko około 4,8%

posiada wykształcenie wyższe lub policealne i aż 42,2% jedynie podstawowe (lub niepełne). Wykształcenie tej ostatniej grupy można uznać za niesprzyjające procesowi restrukturyzacji gospodarstw rolnych.

Wyszczególnienie	ogół.	m	k
Wyższe	88	33	55
Policealne	78	17	61
Średnie zawodowe	632	302	330
Średnie ogólnokształcące	130	29	101
Zasadnicze zawodowe	1090	670	420
Podstawowe ukończone	1285	567	718
Podst. nieuk, i bez wykształcenia	189	67	122
RAZEM	3492	1685	1807

Również nisko oceniamy wiedzę naszych producentów rolnych odnośnie warunków konkurencji w UE. Brak jest świadomości i motywacji do sięgania po nowoczesną wiedzę w tym zakresie.

K.2.11. W 1467 indywidualnych gospodarstwach zamieszkuje 5441 osób. Dla 343 gospodarstw jedynym źródłem dochodu jest działalność rolnicza (bez dodatkowych źródeł utrzymania - renty, zasiłku, dodatkowej pracy) - w gospodarstwach tych pracuje 1328 osób. Dane te pochodzą z ostatniego spisu rolnego.

K.2.12. Na niektórych obszarach obserwujemy obniżenie plonowania z powodu niewydolności systemów melioracyjnych. Nasilenie tego zjawiska nastąpiło po katastrofalnej powodzi w 1997 roku. Pilnej renowacji wymaga około 23 km rowów melioracyjnych. Potrzeby wykonania prac drenarskich szacujemy na 291 ha. Największy obszar bo 100 ha dotyczy Ząbkowic obręb Sadlno oraz po 30 ha w miejscowościach Stolec, Zwrócona Koziniec, Olbrachcice, Sulisławice oraz Szklary.

K.2.13. Słabo rozwinięte lokalne przetwórstwo rolne w istotny sposób ogranicza opłacalność niektórych gałęzi produkcji rolnej. Istnieją niewielkie zakłady przetwórstwa mięsnego, młyny i piekarnie. W miejscowości Stolec funkcjonuje mieszałnia pasz, w Ząbkowicach wylęgarnia drobiu. Mamy także elewator zbożowy o pojemności 45,5 tys. ton, ale po prywatyzacji nie prowadzi skupu zbóż lecz zajmuje się jedynie ich przechowywaniem na tzw. kwity składowe. Uważamy, że przetwórstwo rolne należy rozwijać w dostosowaniu do realizowanej produkcji rolnej — najlepiej w ramach grup producenckich.

CELE STRATEGICZNE

Cel 2.1. Restrukturyzacja obszarowa rodzinnych gospodarstw rolnych

Będziemy dążyć do takich przeobrażeń, w wyniku których powstaną dobrze usprzętowane gospodarstwa o powierzchni powyżej 20 ha (w przypadku gospodarstw specjalistycznych powyżej 10 ha). Jest to jeden z podstawowych

warunków, dzięki którym będzie możliwe sprostanie konkurencji w warunkach zjednoczonego rynku europejskiego. Proces ten będzie w pierwszej kolejności opierał się na wykupie ziemi z AWRSP. W dalszej perspektywie będą to również grunty od drobnych producentów rolnych, którzy nie sprostają konkurencji.

Cel 2.2. Propagowanie wiedzy odnośnie dostosowania naszej produkcji rolniczej do wymogów rynków UE

Działania Polski zmierzające do wstąpienia do Unii Europejskiej wydają się być na dobrej drodze. Już za kilka lat nasi producenci rolni zostaną skonfrontowani z konkurencją europejską. Ale i do tego czasu będzie następował coroczny wzrost wymagań naszego rynku, choćby dzięki otwieraniu się tego rynku i zmniejszaniu barier w postaci ceł ochronnych. Musimy wspomóc naszych producentów, zwłaszcza poprzez dostarczenie im informacji na temat formalnych i jakościowych wymogów lokowania wyrobów na zjednoczonym rynku europejskim. Brak dostępu do takiej wiedzy nie powinien w żadnym wypadku być przyczyną obniżenia konkurencyjności naszych rolników.

Cel 2.3. Przeobrażenie struktur organizacyjnych w rolnictwie do wzorów stosowanych w UE

Chcemy doprowadzić do takich przeobrażeń, w których producenci rolni zrzeszą się dobrowolnie w tzw. grupy producenckie (najczęściej spółki prawa handlowego). Podmioty takie będą nie tylko wytwarzać ujednolicony produkt rolny o wymaganych parametrach jakościowych, najlepiej o wysokim stopniu przetworzenia. Ilość produkcji od takiego podmiotu będzie wystarczająca, aby mógł on być bezpośrednim partnerem giełd rolnych. W takim układzie zasadnicza część zysków trafi bezpośrednio do producentów. Widzimy tutaj istotne przeszkody tkwiące w sferze mentalnej rolników, co stwarza konieczność wieloletnich działań edukacyjnych i doradczych. Działania należy rozpocząć możliwie niezwłocznie.

Cel 2.4. Podnoszenie wiedzy i umiejętności producentów rolny

Podnoszenie wiedzy i umiejętności oraz konieczny zakres przeobrażeń w sferze mentalnej naszych producentów rolnych wynika m.in. z zadań postawionych w **celach 2.2 i 2.3**. Niezwykle istotną rolę w tych działaniach mogą odegrać Dolnośląskie Ośrodki Doradztwa Rolniczego a także gminny lub międzygminny ośrodek wspierania przedsiębiorczości postulowany w **celu 1.3**. Sprzyjać temu będą wymogi niektórych funduszy pomocowych UE, które zakładają, że częścią programu który finansują, musi być szkolenie (podnoszenie kwalifikacji).

Cel 2.5. Wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolnego

Lokalne przetwórstwo rolne traktujemy nie tylko jako jeden ze sposobów na stworzenie nowych miejsc pracy. To przede wszystkim niezwykle istotna przesłanka dla utworzenia rynku zbytu oraz podniesienia opłacalności produkcji rolnej a zwłaszcza hodowli. Konieczność maksymalnego wspierania a nawet inspirowania powstawania zakładów przetwórstwa rolnego to wymóg chwili. To jedno z kilku istotnych działań, które mogą ułatwić naszym rolnikom sprostanie konkurencji europejskiej. Za wskazane uważamy lokowanie większości takich zakładów w strukturach grup producenckich (patrz **cel 2.3**).

Cel 2.6. Przeprowadzenie gruntownej konserwacji urządzeń melioracyjnych

Szkody w systemach melioracyjnych wyrządzone przez katastrofalną powódź w 1997 roku są znaczne. W pierwszej kolejności stawiamy sobie za zadanie (w terminie do 2001 roku) przeprowadzenie renowacji około 23 km rowów melioracyjnych. Działania takie są również konieczne w aspekcie poprawienia bezpieczeństwa powodziowego. Konieczne roboty drenarskie na obszarze około 290 ha (patrz K.2.12) winny zostać przeprowadzone do 2003 roku.

Cel 2.7. Reorientacja struktury upraw i hodowli w dostosowaniu do warunków glebowych i arealu gospodarstwa oraz rozwijanie działalności nierolniczej

Duże gospodarstwa rolne na lepszych glebach to podstawowy ale nie jedyny sposób sprostania wyzwaniom nowych czasów. Producenci gospodarujący na gorszych ziemiach oraz właściciele mniejszych gospodarstw muszą przejść na produkcję bardziej pracochłonną. W takich warunkach będziemy propagować hodowlę, produkcję żywności czystej ekologicznie, uprawy zielarskie a także warzywnictwo, sadownictwo, drobiarstwo itp.

Niezwykle istotną rolę w zapewnieniu dochodu ludności winna spełnić szeroko pojęta nierolnicza działalność biznesowa (patrz **priorytet 1**) oraz zakładanie gospodarstw agroturystycznych (patrz **priorytet 3**).

Cel 2.8. Działania na rzecz poprawy polityki skupu płodów rolnych

Samorządy lokalne nie posiadają bezpośredniego wpływu na kształt polityki skupu płodów rolnych realizowanej w państwie. Zamierzamy jednak prowadzić intensywną działalność lobbistyczną poprzez naszych przedstawicieli we wszystkich gremiach, na wszystkich możliwych szczeblach. Zakładamy, że każda poprawa w tym zakresie w istotny sposób zwiększy opłacalność produkcji rolnej.

PRIORYTET 3 Intensywne działania na rzecz rozwoju branży turystyczno-wypoczynkowej z istotną rolą agroturystyki

Terytorialny zasięg realizacji:

- *rozwój turystyki i agroturystyki — głównie Ząbkowice Śląskie, takie inne miejscowości*

Partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie,*
- *zarządy lokalnych i zewnętrznych firm turystyczno - wypoczynkowych,*
- *Rady i Zarządy sąsiednich gmin,*
- *Związki i stowarzyszenia międzygminne,*
- *Starosta Ząbkowicki,*
- *Wojewoda Dolnośląski,*
- *Komitet Integracji Europejskiej,*
- *Polska Agencja Promocji Turystyki,*
- *szkoły kształcące kadry turystyczne.*

Kontekst

- K.3.1. Gmina Ząbkowice Śląskie położona jest na Przedgórzu Sudeckim na wysokości 280 m n.p.m., w południowej części województwa Dolnośląskiego, pomiędzy Górami Sowimi i Bardzkimi a Wzgórzami Niemczańskimi. Najwyższe lokalne wzniesienia sięgają wysokości 430 m n. p. m.
- K.3.2. Około 7% powierzchni Gminy stanowią lasy. Większe obszary leśne znajdują się w okolicy Góry Kluczowskiej, Brodziszowa, Szklar, na południe i zachód od Sieroszowa oraz obszar Bukowca i Góry Grochowiec. Najbardziej typowym jest tzw. las wyżynny a najczęściej występującymi gatunkami drzew są: świerk, brzoza, dąb i buk. Jest to drzewostan stary - 30% stanowią drzewa 60 - 80 letnie a drzewa młode od 1 do 20 lat stanowią tylko 0,3%. W części wschodniej Gminy, pomiędzy Jaworkiem a Sieroszowem, znajduje się rezerwat przyrody, tzw. „Skalki Stoleckie”.
- K.3.3. Mamy dwa szlaki turystyczne przebiegające przez teren Gminy - na naszym obszarze przebiegają łącznie na długości około 24 km. Istnieją dogodne warunki do wytyczenia kilku kolejnych.
- K.3.4. Rejon Szklar i Masyw Grochowa w Braszowicach to dawne ośrodki górnicze z występującymi minerałami i kamieniami półszlachetnymi i ozdobnymi. Jest to duża, ale zdecydowanie niewykorzystana atrakcja turystyczna.
- K.3.5. Ważną rolę w aktywizowaniu turystyki spełniają liczne zabytki kultury świeckiej i religijnej. Katalog zabytków na terenie samego Miasta obejmuje 51 pozycji, z czego przy samym tylko rynku - 17 budynków. Największe znaczenie, również w sensie promocyjnym, mogą odegrać: słynna Krzywa Wieża - 2 m odchylenia przy wysokości 34 m („Śląska Piza”) i ruiny zamku związane z le-

gendarnym „Frankensteinem” a także Ratusz Miejski, Baszta Gołębia, Izba Pamiątek i kościoły św. Anny, św. Jadwigi i ojców Bonifratrów.

- K.3.6. Na terenie Gminy wykaz zabytków i architektury obejmuje 139 pozycji, w tym mieści się ponad 30 zespołów składających się z kilku a nawet z 15 obiektów. Do najważniejszych należy zaliczyć: ruiny pałacu w Kluczowej, pałac wraz z parkiem w stylu angielskim w Kozieńcu, dom zdrojowy i cegielnia w Olbrachcicach, zespół pałacowo - parkowy (barok) w Sieroszowie, pałac wraz z parkiem i budynkami gospodarczymi w Stolcu a także Zwrócona - jedna z najstarszych wsi. Niestety stan większości zabytków jest zły i wymaga możliwie szybkich działań ratujących.
- K.3.7. Zakładamy, że istotną rolę dla rozwoju turystyki winna odegrać także współpraca z miastami partnerskimi w innych krajach. Mamy podpisane odpowiednie porozumienia z miastami Cerveny Kostelec (Republika Czech) i Wiesloch (Niemcy). W planach jest również nawiązanie kontaktów z miastem Pisa (Włochy) a motywem jest posiadanie przez obydwa miasta podobnych obiektów zwanych „Krzywą Wieżą”.
- K.3.8. Baza pobytowa dla przyjeżdżających do naszej Gminy jest bardzo słabo rozwinięta. Po likwidacji schroniska młodzieżowego pozostaje tylko Hotel „Dolnośląski” z 49 miejscami noclegowymi. Na tym tle minimalnie lepiej przedstawia się sytuacja gastronomii. Mamy 4 restauracje, 4 bary, 2 pizzerie a w sezonie także letnie ogrody w rejonie rynku.
- K.3.9. Jak wynika z danych UMiG na terenie Gminie nie funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne. W obrębie granic administracyjnych Ząbkowic (Sadlno) istnieje gospodarstwo prowadzące hodowlę koni. Aktualnie wykorzystywane są one na potrzeby hipoterapii.
- K.3.10. Dostrzegamy również jak ważną rolę w promocji i propagowaniu walorów turystycznych ogrywają organizowane u nas imprezy kulturalne i sportowe, szczególnie te o randze ogólnopolskiej lub międzynarodowej. Najważniejsze imprezy kulturalne to: Folk Fiesta, Weekend z Frankensteinem, Polsko - Czeskie Dni Kultury Chrześcijańskiej, Międzywojewódzki Festiwal Zespołów Artystycznych KGW w Stolcu itd. Nasz OSiR współorganizował wyścigi kolarskie o randze międzynarodowej, np. „Karkonosze Tour” i wyścig juniorów w ramach Polsko - Czeskich Dni Kultury Chrześcijańskiej.
- K.3.11. Władze samorządowe przykładają duże znaczenie do rozwoju sportu i rekreacji. Istnieją kluby sportowe prowadzące działalność w różnych dyscyplinach -najwięcej mamy drużyn piłki nożnej. Niektóre legitymują się wynikami na skalę krajową - karate, wołyżerka. Głównym ośrodkiem szeroko pojętej rekreacji ruchowej na terenie Gminy jest OSiR. W 1998 roku w 40 blokach imprez udział wzięło ponad 4,7 tys. dorosłych i młodzieży. Działają już także prywatne firmy zajmujące się nauką jazdy konnej, wypożyczaniem kom, hipoterapią, nauką gry w tenisa, jazdy na nartach a

także organizowaniem zajęć aerobiku i callanetis. Tym niemniej zdajemy sobie sprawę, że w Polsce tylko 5 -6% ludzi spędza wolny czas w sposób aktywny ruchowo, podczas gdy w Europie Zachodniej odsetek ten sięga 70-80%.

K.3.12. Dostępność komunikacyjna wszystkich atrakcji turystycznych i obiektów obsługi ruchu turystycznego jest na dobrym poziomie. Istotnym mankamentem w tym zakresie jest brak parkingów.

K.3.13. Skutecznie działającą informację turystyczną traktujemy jako jeden z istotnych czynników warunkujących rozwój turystyki. Pewien zakres tych czynności wykonują Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego i Oddział PTTK.

K.3.14. Dysponujemy opracowanym w 1996 roku dokumentem „Program rozwoju turystyki w Gminie Ząbkowice Śląskie do 2000 roku” sygnowanym przez PTTK Oddział w Ząbkowicach Śląskich.

CELE STRATEGICZNE

Cel 3.1. Opracowanie i realizacja wieloletniego programu rozwoju turystyki

Zakładamy, że turystyka ma do wypełnienia istotną rolę w aktywizacji gospodarczej w całym regionie i również w naszej Gminie. Jako dziedzina interdyscyplinarna, nie tylko sama przyczyni się do tworzenia miejsc pracy, ale także będzie pobudzać rozwój wielu różnych branż usługowych a nawet produkcyjnych. Za istotne uważamy współpracę w tym zakresie z sąsiednimi gminami posiadającymi aspiracje turystyczne. Przyjmujemy, że realizowany program będzie równocześnie poprawiał możliwości wypoczynku i rekreacji naszych mieszkańców.

Bazą dla tego opracowania będzie istniejący „Program ...”, o którym mowa w punkcie K.3.14. Jest on co prawda ukierunkowany prawie wyłącznie na wykorzystanie atutu posiadanych zabytków, lecz wytyczone w nim kierunki działania już wcześniej zyskały naszą aprobatę. Korzystając z aktualnej wiedzy na temat realizowania produktu turystycznego (również rozwiązań niestereotypowych) musimy określić optymalny kierunek rozwoju turystyki w naszej Gminie. Zakładamy, że przy określaniu produktu turystycznego, istotną rolę powinno odegrać nasze położenie przy międzynarodowej trasie do przejść granicznych oraz imprezy kulturalne i sportowe mające już ugruntowaną renomę (nieraz międzynarodową). Poszukiwanie i wydobywanie kamieni półszlachetnych z możliwością wstępnej ich obróbki, mogłoby stanowić ogromną atrakcję dla turystów odwiedzających naszą Gminę. Program będzie uwzględniał również fakt, że dla rozwoju turystyki konieczne są intensywne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego (patrz również **prioritytet 4**).

Chcemy dążyć do takiej aktywizacji sektora turystycznego, aby w ciągu każdych pięciu lat następowało co najmniej podwojenie ilości turystów odwiedzających Gminę.

Cel 3.2 Uwzględnienie potrzeb branży turystycznej w programach działań infrastrukturalnych

Nie sposób wyobrazić sobie nowoczesnej turystyki bez obiektów na odpowiednim poziomie, a do tego z kolei niezbędna jest właściwa infrastruktura. Projektując przedsięwzięcia infrastrukturalne nie wolno pominąć potrzeb organizatorów turystyki. Dotyczy to nie tylko aktualnego stanu turystyki w Ząbkowicach i innych miejscowościach Gminy, ale i zakładanych kierunków jej rozwoju. Zapewne w niektórych przypadkach problem może sprowadzać się do dokonania optymalnego wyboru lub takiego skorygowania projektu, aby przy nieznacznym wzroście nakładów uzyskać uzbrojenie terenu również dla obiektów turystycznych. Patrz także **cel 1.4**.

Cel 3.3. Inwestowanie i wspieranie inwestycji w zakresie bazy pobytowej

Za najważniejsze uważamy uzupełnienie bazy noclegowej - ta będzie impulsem dla powstawania bazy gastronomicznej oferującej szeroką i zróżnicowaną ofertę. Działania te będą dotyczyły w pierwszej kolejności miejsc tanich (zarówno w aspekcie inwestycji jak i eksploatacji), tj. pola campingowo - namiotowego z pełną infrastrukturą sanitarną. Za istotne uważamy również zwielokrotnienie stałych miejsc noclegowych. Odrębnym problemem jest intensywne wspieranie i promowanie rozwoju prywatnych miejsc noclegowych, w tym zwłaszcza gospodarstw agroturystycznych (patrz **cel 3.5**).

W tym zakresie zadania Gminy w wielu przypadkach sprowadzą się do zaoferowania systemu ulg, zachęt i ułatwień dla inwestorów. Dla inwestora z kapitałem zainteresowanego budową hotelu lub ośrodka wypoczynkowego, niezbędne jest przygotowanie atrakcyjnie położonego terenu z kompletnym uzbrojeniem, który mógłby stanowić udział Gminy w przedsięwzięciu.

Cel 3.4. Rozwój infrastruktury dla wypoczynku, sportu i rekreacji

Coraz większa ilość wolnego czasu oraz wzrost świadomości prozdrowotnej wskazuje na celowość i konieczność działania w kierunku poszerzenia dostępności aktywnego wypoczynku. Takie działania są nakierowane w pierwszym rzędzie na mieszkańców naszej Gminy, ale podniesie to również atrakcyjność spędzania czasu przez odwiedzających Ząbkowice. Specjalne miejsce zajmą tu działania na rzecz rekreacji dzieci i młodzieży.

Wielofunkcyjna hala sportowa, basen z centrum rehabilitacyjnym, wielofunkcyjne boiska do gier zespołowych, tereny spacerowe oraz place z urządzeniami zabawowymi, wytyczenie nowych atrakcyjnych szlaków turystycznych to spektrum koniecznych działań. Część z nich wymaga znacznych nakładów finansowych a w innych najważniejszym będzie zaangażowanie lokalnego społeczeństwa, instytucji a zwłaszcza środowisk samorządowych.

Cel 3.5. Wszechstronne wspieranie rozwoju agroturystyki

W krajach Europy Zachodniej agroturystyka cieszy się niesłabnącym powodzeniem. Dotyczy to zarówno sposobu spędzania wolnego czasu jak i jako istotny kierunek zmiany źródeł zarobkowania przez mieszkańców terenów wiejskich. Również w Polsce agroturystyka zaczyna znajdować coraz więcej zwolenników. Nie jest tutaj potrzebne bezpośrednie angażowanie środków gminnych. Wymagane wsparcie będzie dotyczyło głównie aspektów szkolenia, informacji i doradztwa, obsługi prawnej i finansowej a zwłaszcza możliwie szerokiej promocji. Będziemy także wspierać wszelkie inwestycje naszych mieszkańców posiadające znaczenie dla rozwoju agroturystyki (np. prywatna hodowla koni dla rekreacji itp.). Traktujemy to jako jeden z istotnych kierunków nierolniczej działalności na obszarach wiejskich. Uważamy to za niezwykle istotne wobec perspektywy upadku części gospodarstw, które nie sprostają konkurencji w warunkach wchodzenia do UE.

Cel 3.6. Działania na rzecz poprawy stanu zabytków architektury i budownictwa

Zły stan wielu zabytków, zwłaszcza tych położonych w miejscowościach wiejskich naszej Gminy, sprzyja postępującej degradacji i nie pozwala na ich wykorzystywanie w formie atrakcji turystycznych. Renowacja tych obiektów w znacznej części wymaga dużych nakładów finansowych. Przy ograniczonych funduszach Gminy widzimy dwie podstawowe możliwości pokonania tego problemu:

- a) prywatyzacją części obiektów,
- b) zdobywanie środków z UE (zabytki w dużej części stanowią spuściznę kultury niemieckiej).

Cel 3.7. Poprawa jakości i dostępności informacji turystycznej

Zdajemy sobie sprawę, że bez dobrej informacji rozwój turystyki jest niemożliwy. Mamy zamiar przygotowywać materiały informacyjne, które oprócz promocji walorów naszej Gminy i regionu będą zawierały również bardzo konkretne dane odnośnie świadczonych usług (adres, telefon, opis standardu, cennik itp.). Ponieważ takie dane wymagają sukcesywnej aktualizacji, mamy zamiar korzystać nie tylko z metod standardowych (foldery, broszury, katalogi) ale także z nowoczesnych nośników informacji np. Internet. Wychodząc z założenia, że takie zadania można wykonywać efektywniej przy współdziałaniu kilku gmin, zakładamy konieczność i celowość powołania Powiatowego Punktu Informacji Turystycznej i Promocji (patrz także cel 6.5).

PRIORYTET 4 Zdecydowana poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz wszechstronne wsparcie działań sprzyjających środowisku naturalnemu

Terytorialny zasięg realizacji: *obszar całej gminy*

Partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie,*
- *Rady i Zarządy sąsiednich gmin*
- *Wojewoda Dolnośląski,*
- *Starosta Ząbkowicki,*
- *zarządy przedsiębiorstw z terenu Gminy,*
- *Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska,*
- *Fundusze Ochrony Środowiska,*
- *Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji,*
- *Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo,*
- *Telekomunikacja Polska SA,*
- *operatorzy sieci telefonii komórkowej,*
- *Rejon Energetyczny.*

Kontekst

- K.4.1. Według danych WUS na koniec 1997 roku na terenie Gminy mieliśmy 68,2 km wodociągowej sieci rozdzielczej (w tym w mieście 16,6 km) co pozwoliło na przyłączenie 2150 budynków mieszkalnych (z tego w mieście 1213). Zwodociągowanie Ząbkowic ocenia się na 99,9%, natomiast w miejscowościach wiejskich odsetek ten wynosi ponad 82%. Wsie Zwrócona i Szklary są w całości objęte wodociągami zbiorowymi. Około 90% stopień zwodociągowania ma miejsce we wsiach Pawłowice, Olbrachcice i Brodziszów. Znaczne zaawansowanie ma miejsce we wsiach Braszowice, Stolec oraz Grochowiska.
- K.4.2. Są jednak i takie miejscowości, gdzie wodę pitną pozyskuje się wyłącznie ze studni kopanych lub co najwyżej z wodociągów zagrodowych. Dotyczy to przede wszystkim Sieroszowa, Siodłowic i Sulisławic. Najgorzej jest w Sulisławicach (322 mieszkańców) gdzie woda ze studni przydomowych generalnie nie zdatna do picia oraz w przysiółku Siodłowice (46 mieszkańców) gdzie występuje ogólny brak wody.
- K.4.3. Zgodnie z danymi WUS w 1997 roku sieć kanalizacyjna miała łączną długość 40,3 km (z tego w mieście 34,8 km) oraz 1142 przyłącza do domów mieszkalnych (z tego 1085 w mieście). Ząbkowice są skanalizowane w 90,4% natomiast pozostała część gminy jedynie w około 5%. Wg danych z UMiG na koniec 1999 roku poza Ząbkowicami skanalizowano dwie

miejsowości - Bobolice i Jaworek. Istnieje „Koncepcja programowa zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków ze wsi w gminie Ząbkowice Śląskie”.

- K.4.4. Miasto Ząbkowice Śląskie posiada oczyszczalnię mechaniczno - biologiczną o przepustowości $Q_{\text{śrd}} = 9500 \text{ m}^3/\text{d}$. Ze względu na niewystarczający obecnie stopień oczyszczania ścieków potrzebna jest jej modernizacja i rozbudowa. Ponadto w Bobolicach mamy oczyszczalnię typu „Bioblok”. Niektóre miejscowości wiejskie posiadają po kilka oczyszczalni przyzagrodowych. Ponadto stosuje się zbiorniki (szamba) ale bardzo często nieczystości wypuszcza się do rowów melioracyjnych i do lokalnych cieków wodnych.
- K.4.5. Stan opisany powyżej posiada niestety odzwierciedlenie w zanieczyszczeniu cieków. Z pośród rzek przepływających przez naszą Gminę, poziom czystości wody monitorowany jest jedynie w największej z nich, tj. w Budzówce. Punkt pomiarowy zlokalizowano co prawda już poza terenem Gminy (przy ujściu Budzówki do Nysy Kłodzkiej), co nie zmienia faktu, że źródłem rejestrowanych tam zanieczyszczeń są w głównej mierze Ząbkowice Śląskie i miejscowości wiejskie naszej Gminy. Dostępne dane pomiarowe z 1996 roku pokazują, że w tym przekroju pomiarowym stan wód nie odpowiada normatywom III klasy czystości i posiada oznaczenie non. Dotyczy to zarówno czystości pod względem fizyko - chemicznym (głównie ze względu na fosforany a także azot azotynowy) jak i biologicznym (zanieczyszczenie wody bakteriami z grupy coli typu fekalnego). W porównaniu do 1995 roku nie zanotowano istotnych zmian. Różnica polega jedynie na tym, że wcześniej główną przyczyną zanieczyszczeń był azot azotynowy a fosforany były na drugim miejscu.
- K.4.6. W gaz sieciowy w naszej Gminie zaopatrywane jest jedynie miasto Ząbkowice, natomiast wsie korzystają aktualnie tylko z gazu bezprzewodowego (zbiornikowego). Zasilanie odbywa się z gazociągu Dzierżoniów - Ząbkowice - Bardo z dwustopniową stacją red - pom. przy ul. Dalekiej i z gazociągu Wrocław -Ząbkowice - Kudowa przez stację red - pom we wsi Zwrócona. Wg danych z Rocznika statystycznego (dane za 1997 rok) z gazu przewodowego w Ząbkowicach korzystało około 17,2 tys. ludności (98,9%). Stan techniczny sieci rozdzielczej jest zróżnicowany. Gazociągi żeliwne kwalifikują się do wymiany. Sieć w nowych osiedlach wykonana jest ze stali oraz częściowo z polietylenu.
- K.4.7. W Ząbkowicach mamy bardzo zdywersyfikowany system zaopatrzenia w ciepło. Największymi jego źródłami są dwie kotłownie: kotłownia zakładowa „Fa-el” S.A. i kotłownia miejska na Osiedlu Słonecznym. Obydwie opalane są miałem węglowym. Kolejną grupę stanowi kilkadziesiąt kotłowni średnich i małych zakładów produkcyjnych o mocy od kilkudziesięciu kW do 2 MW. Obrazu dopełniają małe kotłownie indywidualne oraz lokalne kotłownie w budynkach mieszkalno - usługowych. Część budynków mieszkalnych, głównie w starej części Miasta, posiada jeszcze ogrzewanie piecowe. Od

kilku lat obserwujemy nasilanie się procesu modernizacji kotłowni i przechodzenie na paliwa ekologiczne (gaz, paliwa płynne). Udział takich źródeł ciepła jest jednak jeszcze nieznaczny. Kompleksowe zmiany w miejskim ciepłownictwie zarysowano w opracowaniu „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło miasta Ząbkowice Śląskie”. Na obszarach wiejskich dominującym systemem ogrzewania jest indywidualne ogrzewanie piecowe.

K.4.8. Zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są wynikiem procesów spalania (głównie tzw. niska emisja) oraz pracy pojazdów samochodowych i dotyczą przede wszystkim Ząbkowic.

1. Badanie zapylenia powietrza (roczny opad pyłu) na stanowisku przy ul. Kolejowej 10 - wyniki za 1998 rok i ich porównanie do poprzedniego roku przedstawiają się następująco:

- roczny opad pyłu $83,3 \text{ g/m}^2$ (w 1997 roku $53,7 \text{ g/m}^2$) - norma 200 g/m^2 ,
- w tym roczny opad ołowiu 2 mg/m^2 i (w 1997 roku 3 mg/m^2) - norma 100 mg/m^2 oraz kadmu - 0 mg/m^2 (w 1997 roku 0 mg/m^2) - norma 100 mg/m^2 .

Badania zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego - tzw. stężenie średnioroczne i ich porównanie do poprzedniego roku przedstawia się następująco:

- dwutlenek azotu - w latach 1997 - 98 stwierdzono wzrost jego stężenia z 28 do 37 ng/m^3 (stężenie maksymalne średnioroczne - norma 25 ng/m^3),
- dwutlenek siarki - w 1998 roku nastąpił spadek w stosunku do 1997 roku z 23 do 18 ng/m^3 (stężenie średnioroczne - norma 30 ng/m^3),
- pył zawieszony PM10 - na przestrzeni ostatnich dwóch lat nastąpił spadek stężenia z 29 do $21 \text{ (ig/m}^3)$ (stężenie średnioroczne - norma 40 ng/m^3).

W sezonie grzewczym w powietrzu naszego Miasta rejestruje się wysokie stężenie pyłu zawieszonego oraz dwutlenku siarki. Generalnie: wskaźniki obrazujące zanieczyszczenie powietrza w ostatnich 2 latach uległy poprawie. Jedynie w przypadku dwutlenku azotu nastąpiło istotne pogorszenie.

K.4.9. Na terenie Miasta i Gminy Ząbkowice Śl. „sprzątnięciem” zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej. Obsługuje on zakłady pracy, spółdzielnie mieszkaniowe, placówki handlowo - usługowe, wspólnoty mieszkaniowe i gospodarstwa indywidualne na terenie miasta i terenach wiejskich - około 90% wszystkich siedlisk ludzkich. Firma ta ponadto zajmuje się m.in. eksploatacją wysypiska komunalnego, utrzymaniem terenów zielonych i prowadzeniem akcji zimowej.

K.4.10. Na terenie Gminy eksploatowane jest tylko jedno wysypisko odpadów zlokalizowane w miejscowości Braszowice, na którym składowane są wyłącznie odpady komunalne. Posiada ono powierzchnię $1,3 \text{ ha}$, sposób składowania niese-lektywny, nieuregulowany stan formalno prawny. Zostało ono uruchomione w 1995 roku i będzie czynne tylko do 2000 roku.

Niezbędne jest wybudowanie nowego wysypiska z zapleczem technicznym obsługi programu segregacji.

K.4.11. Problemem niezwyklej wagi dla władz samorządowych jest ciągle nieuregulowany temat około 1000 ton odpadów pogalwanicznych porzuconych w zabudowaniach byłej cegielni przy ul. B. Głowackiego.

K.4.12. Pomimo rozwoju telefonizacji, ciągle ilość łączy abonenckich w naszej Gminie jest niezadowolająca. Szczególnie zła sytuacja jest na niektórych obszarach wiejskich. Wg stanu na 30.09.1999 roku mamy 6438 abonentów, z czego w Ząbkowicach 5306.

K.4.13. Cały obszar Gminy jest zelektryfikowany. Przez Gminę przebiegają górne napowietrzne linie wysokiego napięcia 110 / 220 kV o kierunkach: Ząbkowice -Nowa Ruda, Ząbkowice - Ziębice i Ząbkowice -Lądek Zdrój. Główny punkt zasilania (GPZ) znajduje się przy zachodniej granicy miasta (pomiędzy Tarnowem a Olbrachcicami).

K.4.14. Oświetlenie ulic mamy we wszystkich miejscowościach. Najwięcej, bo około 1100 punktów świetlnych mamy na terenie miasta. Ogólnie na terenie Gminy mamy 1742 punkty świetlne. Niestety znaczna ich część posiada oprawy nie nowoczesne, nie spełniające wymogu energooszczędności.

CELE STRATEGICZNE

Cel 4.1. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy

Realizacja tego celu ma dla nas ogromne znaczenie i co do tego istnieje pełna zgodność wszystkich środowisk Gminy. Traktujemy to jako konieczność odrobienie zapóźnień cywilizacyjnych. Realizacja tego celu ma niezwykle istotne znaczenie w aspekcie ekologicznym, zwłaszcza wobec naszych aspiracji turystycznych. W perspektywie 10 letniej zakładamy konieczność oczyszczania ścieków z wszystkich przedsiębiorstw i instytucji oraz co najmniej 95% siedzib ludzkich.

Problem oczyszczania i odbioru ścieków dotyczy przede wszystkim terenów wiejskich i będziemy go realizowali łącznie z wodociągowaniem tych obszarów. Istniejący projekt „*Koncepcja programowa zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków ze wsi w gminie Ząbkowice Śląskie*” wytycza najpilniejsze zadania na lata 2000 - 2004. W tym czasie zamierzamy rozwiązać problem ścieków kolejno w Siero-szowie, Brodziszowie, Zwróconej, Tarnowie, Braszowicach i Olbrachcicach. Pozwoli to już na odbieranie ścieków od ponad 81% ludności całej Gminy.

Ze względu na rozproszenie siedzib ludzkich zakładamy następujące kierunki działań.

- a. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Ząbkowicach mającej podstawowe znaczenie dla całego systemu gminnego.
- b. Budowa kolektorów sanitarnych i przepompowni oraz przyłączy, w pierwszej kolejności na obszarach o zabudowie wielorodzinnej i większych skupisk domów.
- c. Budowa zbiorczych i indywidualnych zbiorników bezodpływowych i uruchomienie transportu nieczystości do zlewni przy oczyszczalniach.
- d. Wspieranie inwestycji polegających na budowie oczyszczalni lokalnych (dla kilkukilkunastu domów) oraz przyzagrodowych.
- e. Preferowanie powstawania przedsiębiorstw produkujących z zastosowaniem „czystych” i wodoszczędnych technologii a także stosujących recykling.

Cel 4.2. Poprawa stanu czystości cieków wodnych

Nie wyobrażamy sobie możliwości rozwoju branży turystycznej bez rozwiązania problemu ścieków i poprawienia stanu czystości rzek i potoków na obszarze naszej Gminy. Działania chcemy skupić w następujących kierunkach:

- a. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie naszej Gminy (patrz cel 4.1).
- b. Działania na obszarach wiejskich mające na celu wyeliminowanie lub co najmniej zminimalizowanie zanieczyszczenia cieków wodnych gnojowicą, sokami kiszonkowymi itp. Tutaj za niezwykle ważne uważamy działania w sferze edukacji naszego społeczeństwa a także wypracowanie skutecznego systemu zachęt i zakazów.
- c. Ścisła współpraca z przedsiębiorstwami działającymi na naszym terenie, preferowanie technologii „czystych”, z recyklingiem.

Miernikiem naszych działań w tym zakresie będzie poprawa czystości na punkcie pomiarowym u ujścia Budzówki, rzeki zbierającej zanieczyszczenia w zdecydowanej większości z terenu naszej Gminy. W perspektywie 10 lat chcemy uzyskać poprawę wskaźników czystości wody tak, aby otrzymały kwalifikację do II klasy czystości zarówno jeśli chodzi o zanieczyszczenia chemiczne (azot azotynowy i fosforany), jak i biologiczne (miano coli typu fekalnego).

Cel 4.3. Budowa gminnego składowiska odpadów komunalnych i walka z nielegalnymi wysypiskami śmieci

Jest to problem dla Gminy wielkiej wagi, ponieważ istniejące wysypisko nie tylko nie spełnia wymogów ochrony środowiska ale ponadto jest już praktycznie zapełnione. Projekt budowy nowego składowiska odpadów komunalnych jest na etapie wyboru lokalizacji - Szklary lub Grochów. Opracowany harmonogram zakłada realizację tego przedsięwzięcia do 2003 roku. Widzimy potrzebę skrócenia tego czasu.

Równoległe zamierzamy wydać walkę istniejącym jeszcze

nielegalnym wysypiskom śmieci. Za niezwykle ważne uważamy działania w sferze edukacji naszego społeczeństwa a także wypracowanie skutecznego systemu zachęt i zakazów.

Cel 4.4. Likwidacja składowiska odpadów pogałwanicznych

Ranga tego problemu jest tak duża, że środowiska lokalne powołały Społeczny Komitet ds. likwidacji tego nielegalnego składowiska. Problem jest bardzo złożony, o czym świadczy fakt, że obok postępowania administracyjnego prowadzone jest równoległe postępowanie sądowe. Istnienie tego składowiska to w powszechnej opinii bomba ekologiczna i dlatego wykorzystamy naszych przedstawicieli we wszystkich gremiach i kontakty z wszystkimi partnerami strategicznymi, aby problem ten zlikwidować możliwie jak najszybciej.

Cel 4.5. Przyspieszenie gazyfikacji Gminy z jednoczesnym ukierunkowaniem na zasilanie kotłowni

Znaczny obszar Gminy oraz dysproporcja pomiędzy potrzebami w zakresie dostępności gazu a dyspozycyjnymi środkami finansowymi (zarówno w UMiG jak i PGNiG) powodują, że dla rozwiązania tego problemu zamierzamy działać w dwóch kierunkach:

- a. rozwój gazyfikacji przewodowej w pierwszej kolejności w Ząbkowicach a następnie w większych skupiskach osadniczych, zwłaszcza położonych w pobliżu miasta,
- b. wspieranie gazyfikacji bezprzewodowej (butle gazowe i duże zbiorniki) na pozostałym terenie.

UMiG posiada opracowaną „*Koncepcję programową gazyfikacji Ząbkowic Śląskich*” i na realizacji tego programu chcemy skupić się w pierwszej kolejności. Zakładamy, że w efekcie zamierzonych działań w perspektywie 10 letniej wzrośnie zużycie gazu GZ-50 do 19 mln m³/rok (12 mln m³/rok na cele kom - byt i grzewcze oraz kotłownie - 6 mln m³/rok) a zapotrzebowanie szczytowe 7679 m³/h (4401 m³/h na cele kom -byt i grzewcze oraz kotłownie 3011 m³/h).

Cel 4.6. Reorganizacja systemu ciepłowniczego w Ząbkowicach Śląskich

Zamierzamy podjąć znaczny wysiłek i przeprowadzić modernizację systemu ciepłowniczego na terenie naszego miasta. Są to działania kosztowne w fazie inwestycji, lecz spowodują one wielorakie korzyści: poprawa komfortu cieplnego odbiorców, możliwość poboru ciepła wg aktualnych potrzeb odbiorcy oraz zmniejszenie zapotrzebowania (mocy zamówionej) do około 44 MW dla całego miasta. Pozostałe źródła ciepła (małe kotłownie i ogrzewanie indywidualne) zostaną wpięte do miejskiego scentralizowanego systemu ciepłowniczego lub dzięki realizacji **celu 4.5** przejdą na paliwo gazowe (lub olejowe). Realizację **celów 4.5** i **4.6** traktujemy także jako niezwykle istotną w aspekcie walki z niską emisją -

głównym czynnikiem przyczyniającym się do zanieczyszczenia atmosfery.

Cel 4.7. Realizacja wszystkich potrzeb w zakresie dostępu do telefonicznych łączy abonenckich

Bezproblemowy dostęp do łączności telefonicznej przez prowadzących biznes, uważamy za jeden z podstawowych czynników determinujących rozwój działalności gospodarczej. Realizacja tego celu ma dla nas duże znaczenie w odniesieniu do terenów wiejskich. Ma to bezpośredni związek ze wzrostem bezpieczeństwa, zwłaszcza w kontekście szybkiego dostępu do pomocy medycznej.

Cel 4.8. Kontynuacja wodociągowania Gminy i modernizacja istniejącej sieci

Chcemy kontynuować wodociągowanie Gminy na obszarach gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione oraz modernizować istniejące sieci z przejściem na rury z PCV. Działania w tym zakresie określono w istniejącej „*Koncepcji programowej zaopatrzenia w wodą i odprowadzania ścieków ze wsi w gminie Ząbkowice Śląskie*”. Działania te będą realizowane łącznie z inwestycjami w zakresie kanalizacji sanitarnej - patrz **cel 4.1**.

Cel 4.9. Modernizacja elektroenergetycznych linii zasilających i oświetlenia ulicznego

Poziom zasilania elektroenergetycznego w Gminie jest na dobrym poziomie. Do poprawienia warunków zasilania przyczyni się planowana budowa przez teren miasta i gminy Ząbkowice Śląskie, linii elektroenergetycznej 400 kV i przebudowy istniejącej linii 220 kV na 400 kV na kierunku Dobrzeń - Świebodzice.

Istniejące systemy oświetleń ulic wymagają sukcesywnej modernizacji, zwłaszcza możliwie szybkiej wymiany opraw oświetleniowych na nowoczesne, bardziej energooszczędne.

Cel 4.10. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy

W edukacji ekologicznej upatrujemy możliwość długofalowego oddziaływania na świadomość mieszkańców, a to z kolei będzie miało nieoceniony wpływ na ich proekologiczne zachowanie (patrz także **cele 4.2** oraz 4.3). Zakładamy, że efektywność takiej edukacji będzie największa w przypadku dzieci szkolnych.

Specjalne miejsce w edukacji ekologicznej mieszkańców znajdują:

- walka z zanieczyszczaniem cieków wodnych — głównie dot. ścieków socjalno bytowych i gospodarki gnojowicą, sokami kiszonkowymi itp. (patrz **cel 4.2**),
- walka z niską emisją — przejście na paliwa bardziej przyjazne dla środowiska (patrz **cele 4.5** i **4.6**),
- walka z dzikimi wysypiskami śmieci (patrz **cel 4.3**).

PRIORYTET 5 Zapewnienie szczególnego wsparcia dla działań na rzecz wykonania obwodnicy miasta, poprawy jakości i wielkości zasobów mieszkaniowych a także podniesienia bezpieczeństwa powodziowego

Terytorialny zasięg realizacji:

- *obszar całej Gminy,*
- *inwestycje drogowe głównie w rejonie Ząbkowic*

Partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice,*
- *Dyrekcja Okręgowa Dróg Publicznych,*
- *Wojewoda Dolnośląski,*
- *Starosta Ząbkowicki,*
- *Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych,*
- *Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej,*
- *zrzeszenia przewoźników prywatnych.*

Kontekst

K.5.1. Gęstość dróg na obszarze Gminy jest zadawalająca. Przez obszar Gminy na długości 15,2 km przebiega droga krajowa nr 8 relacji Wrocław - Ząbkowice Śląskie - Kłodzko - przejście graniczne w Kudowie. Ponadto mamy 2 drogi wojewódzkie (nr 382 i 385) o łącznej długości 41 km, drogi powiatowe o łącznej długości 66 km i drogi gminne - 28,4 km.

K.5.2. Wszystkie drogi mają nawierzchnię utwardzoną asfaltobetonową, jedynie część dróg gminnych posiada nawierzchnię brukową. Stan techniczny nawierzchni drogi krajowej i dróg wojewódzkich oraz infrastruktury towarzyszącej (chodniki, pobocza, parkingi, rowy i przepusty itp.) należy ocenić jako dobry i dość dobry. Ocena jakości dróg powiatowych i gminnych jest zaledwie dostateczna. Zła nawierzchnia, wąskość dróg i brak poboczy to ich najczęstsze wady.

K.5.3. Wszystkie najważniejsze drogi przebiegają przez Ząbkowice. Jedynie droga krajowa nr 8 posiada obwodnicę, która jednak nie omija Miasta, lecz rozdziela go na dwie części. Stan taki powoduje nie tylko utrudnienia w ruchu miejskim ale także wzrost wypadkowości, zanieczyszczenia atmosfery oraz większe zagrożenie hałasem i wibracjami. Konieczność zbudowania obwodnicy z prawdziwego zdarzenia staje się coraz bardziej palącą.

K.5.4. Przez teren Gminy przechodzi jednotorowa niezelektryfikowana linia kolejowa relacji Legnica - Kamieniec Ząbkowicki. W Ząbkowicach mamy stację kolejową oraz bocznice obsługujące: PPHU „Wieżowiec”, Skład Węgla i Elewator zbożowy. Linia kolejowa jest słabo wykorzystana a jej

udział w całości przewozów pasażerskich ocenia się na około 5%. Istnieje ponadto zamknięta dla ruchu kolejowego linia Ząbkowice Śl. - Ciepłowody.

K.5.5. Transport publiczny realizowany jest w zasadniczej części przez działającą na terenie Ząbkowic Placówkę Terenową PKS. Posiada ona tabor w ilości 50 autobusów, którymi obsługuje kursy do ościennych gmin, do miejscowości w naszej Gminie a nawet linie na obszarze Miasta. Równolegle działają przewoźnicy prywatni, którzy obsługują linie do miejscowości: Stolec, Szklary, Ciepłowody, Bardo oraz Złoty Stok. Rozkłady jazdy poszczególnych gestorów są wzajemnie z sobą korelowane. W Ząbkowicach istnieje również zrzeczenie taksówkarzy -15 samochodów osobowych.

K.5.6. Zasoby mieszkaniowe w naszej Gminie pokazano w poniższej tabeli. Zasoby komunalne stanowią 32% całości zasobów mieszkaniowych Gminy (w mieście odsetek ten wynosi około 41%).

Substancja mieszkaniowa	Budynki				Mieszkania	
	Ogółem	komunalne	spółdzielcze	pozostałe	ogółem *)	komunalne
Razem Gmina	2787	549	28	2210	7534	2388
Miasto	1741	523	28	1190	5561	2263
Wieś	1046	26	0	1020	1973	125

Dane z UMiG - budynki pozostałe szacunkowo (brak ewidencji budynków prywatnych), *) dane z Rocznika statystycznego 1998 (dane na 31.12.1997 rok)

K.5.7. Ilość mieszkań komunalnych jest zdecydowanie za mała w stosunku do potrzeb i odwrotnie - o wiele za duża ze względu na obciążenie budżetu Gminy kosztami remontów. W związku z tym uruchomiono proces prywatyzacji, który osiągnął poziom około 28% ogólnej liczby budynków uprzednio należących do Gminy. Aktualne pilne potrzeby w zakresie budownictwa komunalnego to około 400 mieszkań (w większości socjalnych). Uzupełnienie braku mieszkań socjalnych uważamy za bardzo ważne, również w aspekcie standardów UE.

K.5.8. Zasoby mieszkaniowe będące w zarządzie Gminy to istotny problem ze względu na znaczny stopień ich dekapitalizacji. Około 50% budynków wymaga gruntownej modernizacji a blisko 10% należałoby przeznaczyć do rozbiórki, ponieważ koszty ich remontu będą zapewne porównywalne lub większe od wybudowania nowych.

K.5.9. Gmina posiada tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe: około 2 ha dla budownictwa jednorodzinnego (planowane powiększenie o dalsze 5 ha) oraz około 20 ha dla budownictwa wielorodzinnego. Działki budowlane są korzystnie zlokalizowane lecz nie są uzbrojone. Aktualnie budownictwo mieszkaniowe realizowane jest tylko przez inwestorów prywatnych. Rozważano możliwości budowania w systemie TBS, lecz niestety nie uruchomiono z powodu braku środków finansowych.

K.5.10. Główną rzeką przepływającą przez Gminę jest Budzówka będąca dopływem Nysy Kłodzkiej. Na obszarze Gminy przyjmuje dopływy w postaci wielu rzek i potoków a najważniejsze z nich to Jadcowa i Zatoka. Stan koryt cieków wodnych pozostawia wiele do życzenia. Jest to wynik wieloletnich zaniedbań a także szkód powstałych w wyniku katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku. Na rzekach nie naprawiono licznych szkód zarówno w samych korytach (znaczne zamulenia) jak i skarpach. Daje się odczuć ewidentny brak zbiorników retencyjnych.

Cele strategiczne

Cel 5.1. Wykonanie zachodniej obwodnicy Ząbkowic Śląskich

Przedsięwzięcie to uważamy za jedno z najważniejszych, mające wpływ praktycznie na wszystkie dziedziny rozwoju Gminy. Założona trasa zachodniej obwodnicy Miasta na drodze krajowej nr 8, to nie tylko rozwiązanie problemu ruchu tranzytowego i lokalnego, ale także znaczna poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, ograniczenie zanieczyszczania środowiska naturalnego oraz ochrona mieszkańców miasta przed hałasem i wibracjami. Nie mamy wątpliwości, że byłby to także niesłychanie pomocne dla poprawienia atrakcyjności turystycznej Gminy (**priorytet 3**) a tereny wokół obwodnicy znakomicie sprzyjałyby lokowaniu inwestycji przemysłowych i usługowych (**priorytet 1**). Wykonanie obwodnicy na drodze krajowej nie należy do zadań Gminy. Zakładamy jednak, że intensywna współpraca z partnerami strategicznymi może w pełni przyczynić się do realizacji tego przedsięwzięcia. Będziemy dążyć do jego realizacji w terminie nie przekraczającym 10 lat.

Cel 5.2. Poprawa jakości dróg oraz infrastruktury towarzyszącej

Poprawa stanu dróg jest warunkiem nie tylko polepszenia poziomu życia ludności, ale przede wszystkim jednym z warunków rozwoju gospodarczego Gminy. Zakładamy konieczność sukcesywnych i konsekwentnych działań do poprawy stanu nawierzchni naszych dróg łącznie z infrastrukturą towarzyszącą. Za sprawę ogromnej wagi uważamy znaczne zwiększenie ilości miejsc parkingowych, w tym zwłaszcza w rejonie historycznej części Ząbkowic. Ma to istotne znaczenie dla poprawienia dostępności turystycznej naszych wspaniałych zabytków (patrz **priorytet 3**).

Cel 5.3. Docelowa preferencja komunikacji kolejowej jako proekologicznej i przyszłościowej

Zakładamy konieczność uczestniczenia w gremiach, których zadaniem będzie opracowanie i wdrażania długofalowego programu preferencji komunikacji kolejowej, jako proekologicznej i przyszłościowej. Ma to istotne

znaczenie w aspekcie naszych aspiracji turystycznych (**priorytet 3**).

Cel 5.4. Zoptymalizowanie gospodarki komunalnymi zasobami lokalowymi

Zakładamy konieczność przygotowania, a następnie wdrożenia do realizacji, kompleksowego programu rozwiązania problemu nadmiaru obiektów komunalnych. Program taki musi uwzględniać nie tylko wszystkie aktualne, ale i (przyjmując za prawdopodobne wstąpienie do UE) przyszłe uwarunkowania na rynku nieruchomości. Generalnie jednak już teraz zakładamy konieczność sprywatyzowania istotnej części komunalnych zasobów mieszkaniowych. Byłaby to prywatyzacja zapewniająca znaczne ulgi i preferencje dla aktualnych lokatorów, jednak byłaby adresowana do nabywców, których zasoby finansowe dawałyby wiarygodność utrzymania substancji mieszkaniowej w możliwie dobrym stanie.

Innym problemem niezbędnym dla prawidłowego zarządzania zasobami mieszkaniowymi, to konieczność dysponowania dostateczną liczbą lokali socjalnych. Ich pozyskanie z aktualnie istniejących zasobów możliwe jest w przypadku przekwaterowania lokatorów do nowych budynków (patrz cel 5.6).

Cel 5.5. Poprawa standardu komunalnych zasobów mieszkaniowych

Pragniemy w ciągu 10 lat doprowadzić do stanu, w którym mieszkania lokatorskie, które pozostaną we władaniu Gminy (patrz cel 5.4), będą odpowiadały co najmniej średniemu standardowi w kraju. Zakładamy konieczność opracowania kompleksowego programu rozwiązania tego problemu. Przy wysokich kosztach remontów należy przeprowadzić kalkulację, które budynki opłaca się modernizować, a w przypadku których bardziej zasadna będzie rozbiórka i wybudowanie nowych. Dla najuboższych mieszkańców Gminy pragniemy zapewnić lokale socjalne.

Cel 5.6. Uruchomienie programu budownictwa mieszkaniowego

Zakładamy konieczność działania w dwóch podstawowych kierunkach:

- a) Chcemy realizować tanie budownictwo komunalne w tym także w formule społecznego budownictwa czynszowego (TBS). Wykorzystanie nowoczesnych tanich technologii ma zapewnić umiarkowane czynsze dla lokatorów lub co najmniej niskie koszty eksploatacyjne. Budownictwo takie musi zaspokoić potrzeby rodzin, których nie stać na budowę lub wykup mieszkania. W efekcie tych działań muszą powstać również mieszkania socjalne (patrz cel 5.4).
- b) Wszechstronne wspieranie innych form budownictwa w tym indywidualnego i spółdzielczego. Wydzielenie terenów pod budownictwo i współdziałanie w procesie ich uzbrojenia, ale przede wszystkim maksymalne uproszczenie procedur uzyskiwania wszystkich uzgodnień i zezwoleń, to działania, które walnie mogą przyczynić się do rozwoju budownictwa w Gminie.

Cel 5.7. Rewaloryzacja i rewitalizacja zabytkowego centrum Ząbkowic

Rewaloryzacja i rewitalizacja zabytkowej zabudowy w centrum Miasta to zadanie, którego realizację wnioskowano i zaproponowano do ujęcia w rządowych programach resortowych. Poprzez naszych przedstawicieli na wszystkich szczeblach będziemy zabiegać o uruchomienie tego projektu. Realizacja tego celu ma dla nas istotne znaczenie również w aspekcie konieczności poprawy estetyki naszych ulic, co uznaliśmy za bardzo ważne w kontekście wytyczonych działań promocyjnych (patrz **cel 6.5**).

Cel 5.8. Poprawa bezpieczeństwa powodziowego na obszarze Gminy

Poprawa bezpieczeństwa powodziowego wymaga długofalowych planowych działań, zmierzających do nadrobienia wieloletnich zaniedbań. Większość potrzebnych przedsięwzięć, szczególnie tych, opartych na tzw. metodach technicznych, wymaga znacznych nakładów finansowych. Działania w tym zakresie będziemy prowadzili w ścisłej współpracy z partnerami strategicznymi (przede wszystkim z Dyrekcją Okręgową Gospodarki Wodnej). Są jednak i takie, które pozostają w gestii Gminy, często nie są obciążone zbyt wysokimi nakładami a równocześnie w istotny sposób wpływają na poprawę bezpieczeństwa powodziowego (oparte na metodach nietechnicznych).

1. Metody nietechniczne - oddziaływanie na organizację życia oraz zachowanie się użytkowników i mieszkańców terenów zagrożonych powodzią poprzez regulacje prawne, edukację i sprawne systemy ostrzeżeń o zagrożeniu powodzią. Tutaj za najważniejsze uważamy określenie obszarów, na których ze względu na zagrożenie powodziowe (nawet tylko potencjalne) wprowadzimy zakaz inwestowania.
2. Metody techniczne - to przede wszystkim regulacja i czyszczenie koryt rzecznych (potrzeby w tym zakresie szacujemy na 13 km i dotyczą one w pierwszej kolejności rzeki Budzówka), naprawa zniszczonych obwałowań (na dł. około 300 m). Za niesłychanie ważne uważamy doprowadzenie do ujęcia w rządowych planach resortowych i uruchomienie budowy zbiorników retencyjnych i przeciwpowodziowych: Pawłowice, Tarnów, Strąkowa i Olbrachcice.

PRIORYTET 6 Działania na rzecz zwiększenia kwalifikacji i umiejętności a także elastyczności rynku pracy oraz wieloaspektowa promocja Gminy

Terytorialny zasięg realizacji:

- *obszar całej Gminy*

Główni partnerzy strategiczni:

- *Urząd Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie,*
- *Powiatowy Urząd Pracy,*
- *związki międzygminne,*
- *Kuratorium Oświaty,*
- *szkoły podstawowe i ponadpodstawowe.*

Kontekst

- K.6.1. W gminie Ząbkowice poziom bezrobocia (wg *wskaźnika udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym*) począwszy od 1996 roku jest niższy niż średnia w byłym województwie wałbrzyskim. Aktualnie (ostanie dostępne dane za 1997 rok) wskaźniki te wynoszą odpowiednio 10,1 % i 11,3%. W 1998 roku ilość zarejestrowanych bezrobotnych spadła z 1496 (w 1997 roku) do 1170 osób. Wśród bezrobotnych (podobnie jak w innych gminach) ciągle utrzymuje się przewaga kobiet - na koniec 1998 roku było ich 53%. Inne dane dotyczące bezrobocia przedstawiono w tabeli 3 w rozdz. V.
- K.6.2. Wykazywany generalny trend spadkowy wskaźnika bezrobocia tylko w bardzo ograniczonym zakresie odzwierciedla rzeczywiste zmiany tego procesu. Stosunkowo duży spadek wskaźnika bezrobocia z 17,4% w 1995 roku do 10,1% 1997 roku, to znany efekt zmian w ustawodawstwie dot. rejestrowania bezrobotnych. W tym samym czasie wskaźnik: ilość zatrudnionych w ludności w wieku produkcyjnym, wzrósł tylko z 41,2% do 43,6%. Wskaźniki lepsze niż średnie w byłym województwie wałbrzyskim nie są dla nas powodem do szczególnego zadowolenia - przecież poziom bezrobocia u nas i tak należy do najwyższych w kraju (stopa bezrobocia za 1997 rok wynosi 15,6%).
- K.6.3. Przyjmujemy, że w okresie integracji z UE problem bezrobocia może się nasilić. Będą to pracownicy przedsiębiorstw, które nie sprostają konkurencji oraz drobni producenci rolni, zwłaszcza ci, którzy nie będą w stanie przejść do produkcji specjalistycznej lub zająć się nierolniczą działalnością gospodarczą.
- K.6.4. W 1998 roku prawo do zasiłku posiadały jedynie 419 osób, tj. tylko 35,8% ogółu zarejestrowanych (w 1996 roku - 56,2%). Dane te wskazują na jedną z podstawowych przyczyn powiększającej się strefy ubóstwa w naszej Gminie.

K.6.5. Poszukujący zatrudnienia często zakładają, że prywatni pracodawcy narzucają im sprzeczne z prawem warunki zatrudnienia i pracy. W rezultacie preferują zatrudnienie w sferze budżetowej i przedsiębiorstwach państwowych. Część bezrobotnych zatrudnia się w szarej strefie, przy czym niektórzy pobierają równocześnie zasiłek dla bezrobotnych.

K.6.6. Z przykrością odnotowujemy ciągle bardzo małe samozatrudnienie bezrobotnych. Jedną z istotnych tego przyczyn jest zapewne fakt, że pożyczki udzielane bezrobotnym są obwarowane trudną do spełnienia koniecznością przedstawienia propozycji zabezpieczenia pożyczanej kwoty. Nie są w stanie zrekompensować tego korzystne warunki spłaty i częściowe umorzenia. W kolejnych latach od 1996 do 1998 ilość udzielanych pożyczek przedstawiała się następująco: 15, 13 i 11 osób.

K.6.7. Struktura wykształcenia bezrobotnych w latach 1997 - 1998 przedstawia się następująco:

Wykształcenie	1997 rok	1998 rok
Wyższe	8 (0,6%)	9 (0,8%)
Średnie zawodowe	379 (25,3%)	311(26,6%)
Średnie ogólnokształcące	56 (3,7%)	26 (2,2%)
Zasadnicze zawodowe	516(34,5%)	426 (36,4%)
Podstawowe	537 (35,9%)	397 (34,0%)
RAZEM	1496	1169

Generalnie społeczeństwo posiada kwalifikacje za niskie i w znacznej części nieprzydatne w konfrontacji z gospodarką wolnorynkową. Zawody mało przydatne na rynku pracy, brak znajomości języków obcych, umiejętności biegłego posługiwania się komputerem - to podstawowe mankamenty poszukujących pracy.

K.6.8. Większość bezrobotnych w naszej Gminie to ludzie z wykształceniem zawodowym, podstawowym lub niepełnym podstawowym - łącznie aż 70,4%. Według raportu OECD około 42% aktywnych zawodowo osób w Polsce, to tzw. analfabeci funkcjonalni (bardzo niska zdolność nabywania nowych, przydatnych na rynku pracy umiejętności). Wysiłki skierowane na pokonanie tej bariery są ogromnym wyzwaniem, a sukces w tym zakresie będzie miał istotne znaczenie w walce z bezrobociem.

K.6.9. Największe bezrobocie jest wśród zawodów: technik ekonomista, gastronom, krawcowa, sprzedawca, technik obróbki skrawaniem, elektromechanik, mechanik pojazdów samochodowych, ślusarz - mechanik i tokarz. Natomiast analiza rynku pracy i ofert pracy wykazuje na zapotrzebowanie w zawodach: pedagog, elektryk, dekarz, nauczyciel języka angielskiego i wykwalifikowana szwaczka.

- K.6.10. Wg stanu na 1 września 1999 roku dysponujemy 11 szkołami podstawowymi. W Ząbkowicach działa ich 5, w tym jedna z filią w Olbrachcicach, a pozostałe w miejscowościach: Braszowice, Bobolice, Stolec, Sulisławice, Tarnów oraz Zwrócona (z filią w Brodziszowie). W szkołach tych uczy się w sumie 2437 dzieci. Z datą 1 września 1999 roku uruchomiono 2 gimnazja - obydwie zlokalizowane w Ząbkowicach. W pierwszym roku ich istnienia uczęszcza do nich 368 uczniów.
- K.6.11. Trzy szkoły podstawowe w Ząbkowicach posiadają pełnowymiarowe sale gimnastyczne, jedna z nich ma salę wspólną z Gimnazjum nr 2. Sześć szkół dysponuje niepełnowymiarowymi salami gimnastycznymi: jedna w Ząbkowicach a pozostałe w Bobolicach, Braszowicach, Stolcu, Sulisławicach i Zwróconej. Szkoła Podstawowa w Tarnowie nie posiada sali a w sprawie Szkoły Podstawowej nr 4 i Gimnazjum nr 1 w Ząbkowicach trwają negocjacje, aby mogły one korzystać z sali ZSB w obiektach pokoszarowych. Z powodu trudności finansowych szkoły zmuszone były ograniczyć zajęcia sportowe w ramach SKS. Tym niemniej od 1998 roku wygospodarowano pieniądze i szkolne kluby sportowe uruchomiły swoją działalność po 4 godziny tygodniowo.
- K.6.12. W wyniku realizacji projektu „Pracownia internetowa w każdej gminie” szkoły podstawowe w Stolcu i Zwróconej zostały wyposażone w sale komputerowe z dostępem do Internetu. Z dniem 1 września 1999 roku podobne wyposażenie posiada Gimnazjum nr 1. Jeśli chodzi o profesjonalne wyposażenie sal do nauki języków obcych, to tylko Gimnazjum nr 1 posiada odpowiednie pomieszczenia, na razie jednak bez odpowiedniego wyposażenia. We wszystkich placówkach realizuje się kształcenie z zakresu ekologii i pracy Unii Europejskiej.
- K.6.13. Mamy Liceum Ogólnokształcące oraz 2 zespoły szkół zawodowych: Zespół Szkół Zawodowych (w jego składzie działają szkoły w systemie dziennym i zaocznym) oraz Zespół Szkół Budowlanych. Kształcą one specjalistów na poziomie szkół zasadniczych oraz liceów i techników zawodowych w bardzo wielu specjalnościach, niestety również w tych, które nie mają popytu na lokalnym rynku pracy (patrz K.6.9). Opracowanie PUP określa to jako „*produkcję bezrobotnych przez system szkolnictwa zawodowego*”. Wg danych na początek roku szkolnego 1998/99 szkoły zawodowe miały 2522 uczniów, liceum ogólnokształcące 480 a szkoły policealne 290 uczniów.
- K.6.14. W Zespole Szkół Zawodowych prowadzi się szkolenie z zakresu ekologii, funkcjonuje Koło Integracji Unii Europejskiej. ZSZ współpracuje z największym przedsiębiorstwem „Legrand Fael”, który aktualnie nie jest niestety zainteresowane zatrudnianiem absolwentów. W Zespole Szkół Budowlanych działają kluby propagujące edukację prawną, ekologiczną, zdrowotną, ekonomiczną i regionalną. ZSB próbuje rozeznaczyć zapotrzebowanie rzemiosła i drobnej wytwórczości w drodze konsultacji.

- K.6.15. Nie prowadzi się profesjonalnych badań aktualnego zapotrzebowania rynku pracy, tym bardziej badań wyprzedzających. W rezultacie zmiany w szkolnictwie zbyt wolno nadszają za zmieniającymi się wymogami pracodawców. Z opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach wynika, że *szkoły ponadpodstawowe Powiatu Ząbkowickiego nie kontaktowały się z PUP a by skonsultować kierunki kształcenia.*
- K.6.16. Działania promocyjne naszej Gminy w ostatnich latach uległy znacznej intensyfikacji. W UMiG zadania w zakresie promocji wpisane są w zakres obowiązków samodzielnego pracownika. Prowadzimy promocję głównie przy użyciu metod tradycyjnych, tj. wydawnictw graficznych. Nasze wydawnictwa promocyjne prezentujemy na targach, w biurach podróży itp. m.in. w Berlinie, Lipsku, Londynie, Paryżu, Pradze, Rzymie, Sztokholmie i Wiedniu. Posiadamy ponadto własne strony w Internecie.
- K.6.17. Skuteczność kampanii promocyjnej zdecydowanie jednak odbiega od naszych oczekiwań. Zapewne jedną z podstawowych przyczyn takiego stanu rzeczy są ograniczone nakłady finansowe. W stosunku do kosztów promocji uprawianej w sposób profesjonalny są to nakłady wręcz znikome.

CELE STRATEGICZNE

Cel 6.1. Wspieranie wszystkich działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy i ograniczania bezrobocia

Zagadnienie dotyczy szerokiego spektrum problemów a cele w tym zakresie były już formułowane przy omawianiu **priorytetów 1, 2 i 3**. Zakładamy, że pozytywną rolę zmniejszeniu bezrobocia w naszej Gminie powinna odegrać Specjalna Strefa Ekonomiczna w Kłodzku. W wielu sprawach związanych z ograniczaniem bezrobocia niezwykle istotną jest współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Ząbkowicach Śląskich.

Cel 6.2. Inwestowanie w wyposażenie gminnych szkół podstawowych i gimnazjów

Uważamy, że wykształcenie wzorów wysokich aspiracji młodzieży i dążenie do osiągnięcia osobistego sukcesu jako wzorca i modelu życia, musi rozpocząć się już w szkole podstawowej. To oni w przyszłości organizować będą gospodarcze i społeczne życie Gminy. Skuteczność działania szkoły w tym kierunku, bez sal komputerowych, pracowni do nauki języków obcych, łącz internetowych itp., pozostaje co najmniej wątpliwa. Zakładamy konieczność umożliwienia wszystkim uczniom szkół podstawowych i gimnazjów korzystania z takich pomocy naukowych. Jako zagadnienie równej wagi chcemy traktować konieczność wyposażenia naszych szkół w pełno-wymiarowe sale gimnastyczne.

Cel 6.3. Lepsze dostosowanie szkolnictwa ponadpodstawowego do wymogów rynku pracy

Chcemy wypracować system wyprzedzającego rozpoznawania zapotrzebowania rynku pracy i stosownie do tego (działając wspólnie z partnerami strategicznymi) zmieniać kierunki kształcenia w szkołach ponadpodstawowych na terenie Gminy. Będziemy rozwijali kształcenie proekologiczne oraz propagujące wiedzę o Unii Europejskiej. Za konieczne uważamy wypracowanie zasad permanentnej bieżącej współpracy inspirowanej przez UMiG pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy oraz przedstawicielami szkół ponadpodstawowych i pracodawców aby korygować kierunki kształcenia w tych szkołach.

Cel 6.4. Wspieranie samozatrudnienia bezrobotnych

Widzimy konieczność szerokiej edukacji w tym kierunku. Zdajemy sobie sprawę, że chodzi tutaj nie tylko o dostarczenie bezrobotnym wiedzy biznesowej ale i, a może przede wszystkim, przełamanie ich oporów i obaw, jakie niewątpliwie towarzyszą im przy próbie znalezienia się (działania) w zupełnie nowej rzeczywistości gospodarczej. Innym, niezwykle ważnym aspektem jest wypracowanie (przez PUP) innej formy pożyczania pieniędzy bezrobotnym niż na zasadzie długu zabezpieczonego. Forma materialnego zabezpieczenia pożyczki w przypadku bezrobotnych wydaje się nam za nieracjonalną. Uważamy, że jeśli nawet część z uruchomionych podmiotów gospodarczych nie sprosta konkurencji, to i tak jest to jeden z efektywniejszych sposobów wydawania pieniędzy podatników na zwalczanie bezrobocia.

Cel 6.5. Opracowanie długofalowego profesjonalnego programu promocji Gminy i jego konsekwentna realizacja

Zakładamy konieczność opracowania programu uwzględniającego interesy wszystkich istotnych dziedzin funkcjonowania Gminy. Działania promocyjne winny być skoordynowane a używane metody możliwie niestandardowe. Chcemy m.in. przygotować konkretne oferty, które mogłyby zainteresować potencjalnych inwestorów. Do intensywnych działań promocyjnych zamierzamy wykorzystać także imprezy kulturalne i sportowe organizowane w Ząbkowicach i innych miejscowościach naszej Gminy (patrz K.3.10) oraz nasze kontakty z miastami partnerskimi w innych krajach (patrz K.3.7). Chcemy ukształtować i utrwać pozytywny wizerunek Ząbkowic Śląskich jako gminy atrakcyjnej turystycznie i sprzyjającej przedsiębiorczości, w której warto lokować inwestycje.

W związku z ograniczonymi środkami finansowymi na działania promocyjne, za wskazane uważamy prowadzenie ich wspólnie z innymi gminami Powiatu Ząbkowickiego. Będzie to także realizacja zasady, że promocja (zwłaszcza turystyczna) ma szansę być skuteczniejsza, jeśli jest realizowana w układzie regionalnym.

IX. ZAKOŃCZENIE

Pomimo, że niniejszą strategię wykonano jako bazę dla opracowania z zakresu planowania przestrzennego pn. „*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żąbkowice Śląskie*”, rozdziały opisujące priorytety rozwojowe i cele strategiczne wykonano zgodnie z zasadami i kanonami sporządzania strategii stosowanymi w krajach UE. Odstępstwem od tej zasady jest jedynie brak rozdziału opisującego źródła finansowania. Uzupełnienie to jest możliwe w każdej chwili a autorzy zakładają, że ważnym dla jego opracowania byłaby znajomość finansowania Gmin w drugim roku reformy administracyjnej.

Strategia niniejsza będzie przydatna dla pozyskiwania środków z UE. Autorzy pragną jednak zwrócić uwagę, że w dokumentacjach aplikacyjnych dla funduszy pomocowych wymagany jest opis poszczególnych przedsięwzięć wynikających z tej strategii. Jest to już poziom planowania operacyjnego i wymagane jest wykonanie projektu technicznego przedsięwzięcia, dokumentacji kosztorysowej, harmonogramu realizacyjnego i finansowego i kilku innych dokumentów (patrz diagram poniżej).

Tak więc precyzyjne formułowanie poszczególnych zadań i planów operacyjnych (realizacyjnych) stanie się sensowne i możliwe dopiero po podjęciu ostatecznych szczegółowych decyzji, co w niektórych przypadkach będzie miało miejsce za kilka lat.

